Kardelen Sıcaklığı

TOPRAK

KARDELEN SICAKLIĞI
Zeynel TOPRAK

Kardelen Sıcaklığı

ZEYNEL TOPRAK

KARDELEN SICAKLIĞI

Editör
Hasan Hayri DEMİREL

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Mizanpaj
Ahmet YOLAÇAN

ISBN
978–9944–125–16-1

Yayın Numarası
197

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mart 2007

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
Üsküdar/İSTANBUL 34676
Tel: (0216) 522 09 99 Faks: (0216) 328 35 89

www.kaynakyayinlari.com.tr

İÇİNDEKİLER

GEMİLER VE OYUNCAKLAR

Küçük parmaklarıyla annesinin ellerini sıkıca tutuyor, ilk defa geldiği park alanında yemyeşil çimlere uzanmış yatan, koşuşturan, kayan, sallanan çocukları heyecanla seyrediyordu. Dudaklarına hafifçe yayılan tebessüm, siyah teninde birden kaybolurken gözlerindeki ürkeklik ve şaşkınlığı gizleyemiyordu. Daha önce niçin getirmemişti ki annesi? Oysa bütün çocuklar buradaydı.

Çocuk, uzaktan dev gibi görünen oyuncaklara baktı. Onlara hemen ulaşmak için adımlarını hızlandırmak istedi. Bir ara annesinin elinden kurtulmaya çalıştı. Koşup gidecekti dev oyuncakların yanına. Diğer çocuklar gibi kaydıraktan kayacak, usanana kadar salıncakta sallanacaktı. Fakat annesi buna müsaade etmedi. Bileğinden kavrayıp çocuğu kendisine çekti. Çocuk direndi, mızmızlandı; ama annesinin kararlı tavrı karşısında ısrarından vazgeçti.

Oyuncakların berisindeki banklardan birine oturdular. Denizi gösterdi annesi:

– Bak oğlum bu deniz, dedi. Ne güzel değil mi, pırıl pırıl? Bu denizlerin üzerinden daima gemiler geçer, allı pulludur hepsi de. İçinde, yüreği, sevdiklerine bir an önce ulaşma isteğiyle çarpan insanlar vardır.

Kadının gözleri doldu. Bir damla yaş, kirpiklerinden kayıp göğsüne düştü.

– Baban da o gemilerden biriyle gitti. Çok uzaklarda şimdi ama…

Sözünü bitiremedi. Siyah, uzun parmaklarıyla oğlunun kıvırcık saçlarını okşadı. Çocuğun gözü hâlâ oyuncaklardaydı. Çünkü oyuncaklar gemilerden daha büyüktü, üstelik her oyuncağın başında onlarca çocuk vardı.

Annesinin elinden tutup ısrarla çekmeye başladı.

Kalktılar. Adım adım yaklaştılar oyuncaklara.

Yabancılara alışık olmayan gözler kendilerine çevrilmişti. Kadın, şaşkın bakışlar arasında kocasının biricik emaneti oğlunu salıncağa bindirdi. Kız, erkek, büyük, küçük bütün çocuklar oynamaktan vazgeçmiş, onları seyrediyordu.

Bazı çocukların alaylı ifadelerine dayanamayan kadın, oğlunu kucağına alarak uzaklaştı tuhaf bakışlardan.

Kaçıyordu, hem insanlardan hem kaderinden. İki sene önce de böyle kaçmıştı. O zaman kocası da yanlarındaydı. Açlıktan, zulümden kaçmışlardı. Beyaz hayaller kurarak ülkelerinden kaçmış, binbir güçlükle buraya gelmişlerdi. Kaçak oldukları için günlerce sıkıntı çekmişler, ülkelerine gönderilemeyince de burada kalmışlardı. İki odalı küçük bir evde komşuların yardımıyla hayatları devam ediyordu. Kocası bir gemide iş bulunca o günün sabahında ayrıldığı evine bir daha dönmemişti.

Kadın, insanların bakışlarından uzak bir yere gelince durdu. Palmiyelerden birinin gölgesine atıverdi kendini.

Çocuk, bir şey anlamamıştı bu işten. Ardına dönüp dönüp bakıyor, uzakta kalan oyuncakları seyrediyordu. Neden daha fazla oynamasına izin vermemişti ki annesi? Oysa daha bir tane oyuncakla oynayabilmişti. Annesine baktı. O, denizle göğün birleştiği yeri seyrediyordu. Gemiler geçiyordu hayallerinde, allı pullu gemiler…

Çocuk, kendilerine doğru gelmekte olan baloncuyu görünce oyuncakları unuttu. Bir süre ilerde, annelerinin yanında oynayan, havaya bıraktıkları balonları izlerken neşe saçan çocukları seyret-

ti. Sonra baloncunun elindeki balonlara dikkat kesildi. Uzunca bir sopaya bağlı balonlar, gerilmiş yayda duran ok gibiydiler. Sopadan ayrılsa hemen uçacaklardı sanki.

Baloncunun sesiyle irkilen kadın, yavaşça ayağa kalktı. Oğlunun elinden tutarak onu da kaldırdı. Çocuk, aralıksız hem baloncunun elindekilere hem de dev oyuncakların üstünden bulutlara yükselen balonlara bakıyordu. Kırmızı, mavi, yeşil, pembe, beyaz balonlar ne kadar güzeldi. Bu bahar gününde adeta gökyüzü renk renk çiçek açmıştı.

Gönlünü balonlara kaptıran çocuk, bir tane de ben uçursam, diye düşündü.

Geniş alnının altında bulunan kocaman burnu sıcağın etkisiyle terlemiş, kırçıl sakallı, ihtiyar baloncu çocukla kadının yanına gelince durdu. Sopanın alt kısmında duran mavi balonu koparıp kıvırcık saçlı, bu siyahî çocuğa uzattı. Çocuk almak, kadın engel olmak için atıldı. Baloncunun ve çocuğun ısrarlı tavrı karşısında kadıncağız elini çekti.

İçinden "Bari para istemese." diye geçirdi. Balona biraz baktıktan sonra çocuk, zor anlaşılan bir Türkçe ile:

– Amca bana siyah balonu verir misin, dedi.

Balonu değiştirdiği için daha mutluydu şimdi. Çimlerin üzerinde oynuyor, zıplıyor, balonu elinde durmadan koşuyordu. Nefes nefese kaldığı bir anda baloncunun yanına geldi. Biraz önce çocukların gökyüzüne bıraktıkları balonlara baktı, sonra da kendi balonuna... İhtiyar baloncuya ta uzaktaki balonları göstererek:

– Benim balonum da onlar gibi uçar mı, dedi.

Baloncu, siyah tenin altında masum bir yürek taşıyan çocuğun kıvırcık saçlarını okşarken "Tabi uçar, neden uçmasın ki?" dedi.

Çocuk, ipi bırakınca balon aheste aheste yükseldi, yükseldi. Yerden uzaklaştıkça küçüldü ve sonra gözden kayboldu.

O âna kadar oğlunun mutluluğunu seyreden kadın tekrar

denize baktı. Gemiler uzakta denizi yararak ilerliyordu. Kocasını götüren gemi ise ne zaman gelecek, bilmiyordu.

İhtiyar baloncu kendisini unutup kadınla çocuğa acımaya başladı. Onların garip hâlinden çok müteessir olmuştu. Uzun, beyaz sakallarını sıvazlayıp yanlarından ayrılırken "Acaba kim olduklarını öğrensem mi ki?" diye düşündü; fakat nedense vazgeçti.

Kadın, kendilerine ilgi gösteren ihtiyar baloncunun ardından bakakaldı. Sonra oğlunun elinden tutarak evine gitti.

* * *

Cumartesi günüydü.

Parkta diğer günlerdekinden daha fazla çocuk vardı bugün. Annesinin, babasının elinden tutan bütün çocuklar buradaydı sanki. Parkın en görkemli oyuncağı, arı kovanı gibi kaynıyordu. Banklarda oturan anne ve babalar keyifle çocuklarını seyrediyor, bazısı çocuklarının oyuncaklara binmesinde onlara yardım ediyordu. Hazır müşterileri değerlendirmek isteyen satıcılar, çocukların ilgisini çeken şeyler satıyor, daha çok satabilmek için de çocukların yanlarına kadar sokuluyorlardı.

İhtiyar baloncu da diğer satıcılar gibi bugün parkta idi. Bütün balonları satmış, elinde sadece bir balon kalmıştı. "Bunu da parktan çıkana kadar elbette satarım." diyerek oyuncakların olduğu yerden ayrıldı. Elinde sopası yavaş yavaş yürüyor, arada bir etraftaki insanlara bakıyordu.

– Yine gelmişler, dedi kendi kendine.

Geçen gün balon verdiği çocukla annesi parka gelmişti. Sopasını baston yapıp bir çırpıda yanlarına geldi. Elindeki tek balonu çocuğa verirken:

– Bu da senin nasibinmiş, dedi. Bir tanıdıkla, özellikle iyi bir insanla karşılaşmak kadını mutlu etmişti. Sevinci çizgi çizgi yayıldı yüzüne. İhtiyar baloncu; bakımsız, perişan bir vaziyette

duran kadının, hâlinden memnun olmadığını hissediyor, belki yardım ederim düşüncesiyle onu tanımak istiyordu; fakat nasıl yardım edecekti ki, evde onun elini bekleyen yaşlı ve hastalıklı eşiyle kötürüm kızı varken… Adını soracaktı, memleketini öğrenecekti, kocasını soracaktı… Vazgeçti. Yavaş yavaş yürüdü ve ardına dönüp bakmadı. Ardına dönüp baksaydı kadının denize, çocuğun da oyuncaklara baktığını görecekti.

Gemiler geçiyor, allı pullu gemiler… Ta uzaklarda… Oyuncakların hizasında…

CEVHER KADRİNİ BİLMEK

Ayşe Kadın, üstündeki yorganı attığında hava hâlâ karanlıktı. “Tan yeri ağarmış.” dedi kendi kendine. Gözlerini ovuşturdu. Kollarını arkaya doğru esnetti. Bütün vücudundan kütürtüler geldi. Her sabah aynısını yapardı. Dünden kalan yorgunluğu bu şekilde atacağını sanırdı. Uykunun tatlı sessizliğinde alınmayan yorgunluk, seher vakti mi kaybolacaktı? Onunki bir alışkanlıktı işte. Yataktan kaykılıp çıktı. Kocası daha uyuyordu. O da yorgundu.

Kışın olsa henüz tan yeri ağarmadan ayağa fırlardı Recep Efendi. Ah, şu yorgunluk yok mu? Hamlamış bedeni mıhlıyor yatağa. Yoksa onu bu saatte kim tutabilir ki yatakta?

Ayşe Kadın, duvarda asılı lambayı yaktı. Kör, sarı bir ışık odayı doldurdu. Yatağın yanı başındaki beşiğe kafasını uzatıp “yaz meyve”sine baktı. Tatlı, sıcak, sessiz uyku, bir melek gibi gösteriyordu onu. Pembe pembeydi yanakları. İçinden kaynayan şefkat ve sevgiyle kucaklayıp öpmek istedi bebeciğini; fakat “Şimdi işime engel olur.” diye bundan vazgeçti.

İlk işi çay suyu koymak oldu ocağa. Biraz sonra ev ahalisi kahvaltı isteyecekti. Mutfak olarak kullanılan küçük odaya doğru giderken gözüne diğer çocukları ilişti. Büyük oğlanla Cankız mışıl mışıl uyuyorlardı. Eğilip üstlerini örttü. Yatağa bağlanmış gibi kıpırtısız duran Recep Efendi, duvardaki lambanın ışığından rahatsız olmuştu. Başını yastıktan kaldırıp bir şey arıyor

gibi sağa sola baktı, sonra sırtını ışığa verip tekrar yattı; fakat bir kere uyanmıştı. Uyumaya çalışmanın âlemi yoktu. "Ya Allah!" diyerek doğruldu yataktan. İşliğini, şalvarını giydi. Kesik kesik öksürürken bir yandan da Kale'nin dibindeki nohut ekili tarlayı düşünüyordu. "Çok sarardıysa yolması zor olur mübareğin" diye mırıldandı. Sonra da "Allah kerim." deyip ahıra, hayvanların yemini vermeye gitti.

Ahırın kapısını gıcırdatarak açtı. Carsa ineği kıvrılmış yatıyordu. Cevher, her zamanki gibi yine ayaktaydı. Ona bakınca ince bir tebessüm yayıldı dudaklarına. Cevher yürürken bastığı yerden ses gelir, ayaktayken tunçtan bir heykel kesilirdi. Oysa pazarda beğenip aldığında öyle miydi? Bakımsızdı. Cılızdı. Kaburga kemikleri sayılıyordu. Bu hâle gelmesinde az mı emeği vardı? Satan kişi o çelimsiz buzağının şimdi bir cevher olduğunu görse ne yapar acaba, diye içten içe güldü. Sonra hayvanın iri çenesini okşadı, sırtını sıvazladı.

Recep Efendi için iki önemli varlıktan biriydi Cevher. Diğeri ise Kale'nin dibindeki tarla, hani şu nohut ekili olan tarla… Öyle çok büyük değil, lakin baba yadigârı. Rahmetli babası, "Recep'im, Kale'nin dibindeki tarlayı sen al, onu ancak sen tımar edersin." demişti.

Taşlı, dikenli, bakımsız bir tarlaydı. Bir ekersin en fazla iki verir. Yıllar evvel "Bismillah" diyerek girişmişti işe. Önce taşlardan kurtulmayı düşünmüştü. Küçük taşları tek tek toplamıştı. Taşları attığı yer sur gibi yükselmişti. Günler, haftalar, aylar geride kaldığında taş namına bir şey kalmamıştı tarlada.

Hayvanların yemini, suyunu verdikten sonra biraz daha yanlarında kaldı. Gururla seyretti Cevher'in yem yiyişini. Hasat mevsimi geçtikten sonra satacaktı onu. Parasıyla, Murat'ı yatılı mektebe verecekti. Büyük adam olacaktı oğlu. Kendisi gibi köy-

lük yerde ömür çürütmeyecekti. Şehirlerde yaşayacak, boynuna kravatını takıp gezecekti. Cevher'in sırtına vurup "Haydi göreyim seni." dedi ve ahırın dar kapısından başını eğerek çıktı.

* * *

"Kahvaltı hazır, tarlaya götürülecek azık hazır, birazdan Recep Efendi de gelir, öyleyse çocukları kaldırayım." dedi Ayşe Kadın. Önce büyük oğlana seslendi: "Murat, Muraaat, hadi kalk yavrum, anasının kuzusu!"

Ah şu analar… Kendileri sabah akşam ev, bağ, bahçe demeden çalışırlar; yavruları biraz yorulsa ciğerleri kavrulur. Ayşe Kadın oğlunu kaldırmak için onu dürtmüyor, sanki zarif bedenini okşuyordu. Kıyamıyordu işte oğluna.

Murat zor bela gözlerini açtı. İlkokulu yeni bitirmişti; ama iri yapılı cüssesiyle orta mektep öğrencisi gibi görünüyordu. Seneye şehre, ortayı okumaya gidecekti.

Bu arada güneş yükselmiş; zayıf, cılız ışıkları açık kapıdan içeriye kadar süzülmeye başlamıştı. İştahı kesen uyku mahmurluğuna rağmen kahvaltılar yapıldı. Daha sonra Murat, Cevher'i ve carsa ineği önüne katıp yola koyuldu. Recep Efendi her zaman olduğu gibi tembihte bulunuyordu: "Aman oğlum dikkat et, hayvanları taşlık yerden götürme, bak Cevher senin geleceğin demektir ha!" kafa sallayarak onayladı Murat. Sonra tepenin sırtından aşıp gözden kayboldu.

Ayşe Kadın küçük kızı komşularına emanet ederken Recep Efendi çoktan, yola koyulmuştu. Yalnız o mu? Sabahın bu saatinde yaşlı ve çocukların dışında kim evde durur ki? Muhtar Kazım, Deveci Süleyman, Hödük Ahmet, Şerbetçi Ethem, Döne Sultan… Daha kimi saymalı? Hayvanları önüne katan, sırtına yükünü alan herkes tarlaya gidiyordu.

* * *

Yol tepeyi aşınca yılan gibi kıvrılarak tarlaların arasına giriyor, karşı tepenin yanında ufukla birleşiyordu. Yolun sağında ve solunda tepelerin doruklarına kadar tırmanan tarlalar, daha düne kadar zümrüt yeşili idi. Fakat bugün altın sarısına bürünmüşlerdi. Gördükleri ilk tarlada buğday ekiliydi. Kuzeyden esen hafif bir yel başakların boynunu büküyor, tarla âdeta sarı urbalarıyla rükûa giden müminleri andırıyordu.

Recep Efendi ile Ayşe Kadın diğer köylülerden ayrıldılar. Kendi tarlalarına varınca alıcın dibine yüklerini bıraktılar. Ayşe Kadın bebek için bir salıncak kurmayı düşündü; ama "Şimdilik yerde yatsın." diyerek bundan vazgeçti. Eliyle toprağı temizledi, düz olduğuna kanaat getirince bebeği yatırdı. Güneşten etkilenmesin, diye de bezin birini gölgelik yaptı. Bebeğin sabahki pembe yanakları tarlaya gelene kadar al al olmuştu. Ama ne tarlanın sarısından ne yanaklarının kırmızılığından haberi vardı. Onun için varsa yoksa uyku… Temiz havayı ciğerlerine çeke çeke uyumaya devam ediyordu bebek.

Recep Efendi, altın sarısı nohutları hemen yolmaya başladı. Badıçlı, gür nohutları kavradıkça iştahlanıyordu. Bu sene emeğin karşılığını alacak gibiydi. Alnına biriken terleri kolunun temiz kısmıyla, bir güzel sildi. Taşsız, dikensiz tarlada çalışmayı öteden beri severdi. Hanımı daha işe koyulmadan kendisi epeyce yeri yolmuştu. Dizleri üzerinde doğrulup etrafa baktı, sonra yeniden işe koyuldu. Hanımı yanına yaklaşıp yere çömeldiğinde o da keyfinden bir türkü tutturdu.

"Ekin ektim çöllere de
Yoldurmadım ellere
Kırk beşinde yar sevdim de
Sevdirmedim ellere"

Recep Efendi'nin keyfine diyecek yoktu. Türkü bitince bir uzun hava çekti, ardından Yozgat bozlağı çığırdı. Sonra kendi

kendine "Kurban olduğum Allah, Recep kulunu nasıl da sevindiriyor!" diye mırıldandı. Hanımına baktı, o da sevinçliydi. Biraz yârenleşmek istedi onunla:

– Söyle gız, ürünü satınca bilezik mi istersin yoksa beşibirlik mi?

– Ben bişey istemem efendi, oğlanı şehirde okutursak, bir de Topal Hilmi'nin borcunu verirsek ondan gayrısı canımızın sağlığı.

– Dellendin mi gız, bu ürün ancak Topal'ın borcunu öder, oğlanı Cevher okutacak.

– Satacan mı onu?

– Ekinleri kaldırak, ondan sonra…

Vakit ilerledikçe tarla açılmaya başladı; geride, sapları yukarıda nohut desteleri ile bir kere daha işlenmeye hazır toprak kalıyordu. Onlar çalışıyor, toprak açılıyordu. Derken vakit öğleyi buldu. Güneşin sarı sıcağı dayanılmaz bir hâl aldı. Karı koca yaban armudunun dibine atıverdiler kendilerini. Bir soluk nefeslenip tekrar işe koyulacaklardı ki Recep Efendi uzaktan yeldire yeldire gelen bir çocuk gördü.

"Şu bizim oğlan daal mi gıız?" diye hanımına seslendi. Ellerini alnına dayayıp tekrar baktı. "Hakket bizim oğlan!" dedi. Acaba n'olmuş da bu oğlan deli danalar gibi koşuyordu? Hayvanları kime bırakmıştı? Ya Cevher'e bir şey olduysa… Bunu düşünmek bile istemezdi. Kalbi çarpmaya başladı. Elleri titriyor; kalın, siyah kaşları, o farkında olmadan çatılıyordu. Çocuk iyice yaklaşınca sordu:

– N'oldu oğlum, terli at gibi ne soluyon, de hele hayvanlara bişey mi oldu?

– Cevher! Cevher yere yığılıp kaldı baba. Ne kadar uğraştıysam da kaldıramadım, hiç böyle yapmazdı!

– Nerde len?

– Çayırda, Çılbır'ın çayırında…

Recep Efendi önde, oğlan arkada koşmaya başladılar. Bir süre sonra ikisi de gözden kayboldu. Ayşe Kadın, bebekle beraber alıcın dibinde ne varsa topladı ve kesekleri tepeleyerek köy istikametine doğru hareket etti. Korku ve endişe karışımı duygular yaşayarak çayırlığa geldi.

Baktı ki Cevher patates çuvalı gibi yığılıp kalmış, onu gören köylüler de başına toplanmışlar. Kimi "Hayvan göze geldi" diyor; kimi de "Çok yemekten dolayı." diye mırıldanıyordu. Recep Efendi ise hayvanın başında, eli böğründe çaresiz bir şekilde bekliyordu.

Konuşmaların kesildiği bir anda Cevher kalkmaya çalıştı, bir iki defa debelendi fakat kalkamayarak tekrar yere yığıldı. Son bir gayretle başını sağa sola oynattı. Yardım ister gibi gözlerini Recep Efendi'ye dikti. Sahibini uzun süre izlemek istedi, fakat dayanamadı. Büyümüş gözleri açılıp açılıp kapandı. Son kapandığında ise bir daha açılmadı.

Komşuların "Hayvan ölüyor, bari mundar gitmesin." sözlerini Recep Efendi duymadı bile. Elindeki çubuğu umutsuzca yere fırlattı. Sonra gözlerine biriken yaşları sildi.

SABRA AÇILAN PENCERE

Akşam namazına müteakip pencerenin kenarındaki divana oturdu. Keskin ve sert bakışlarla yanına gelen Tekir'i fark etmedi. Kedi mızmızlandı. Tüylerini parlattıktan sonra etrafına bakındı, arzu ettiği ilgiyi göremeyince kuyruğunu kısıp sobanın yanına oturdu. Dumanlı bir hayalden başını çeken yaşlı kadın, pencerenin ötesindeki âlemden koparabildiği hislerin tesiriyle yutkundu.

Elindeki tesbihi neden sonra fark etti. Dudakları kıpırdarken parmakları tesbihin üzerinden kaymaya başladı. İleri geri sallanarak parmaklarına ve dudaklarına ritim tutuyordu. Bir ara durdu. Tesbihi dizinin hizasında, hasır yastığın üzerine koydu. Huşû içinde ellerini duaya kaldırdı. Pencereden süzülüp yüzünde gölgeli bir aydınlık oluşturan kirli, soluk ay ışığı altında dua dua yalvardı.

Tekir kedi, arka ayaklarının üzerine oturarak bir süre sahibini izledi. Onun hâlinde herhangi bir değişiklik olmayınca oturduğu minderden kalkarak halıyı tırmalamaya başladı.

Yaşlı kadın, kanı çekilmiş titrek ellerini yüzüne sürüp de yönünü dönünce az önce halıyı tırmalamakla meşgul olan kediyle göz göze geldi. Tekir, bu fırsatı bekliyormuş gibi bir hamlede divana sıçradı. Sonra ay ışığının dutun yapraklarında cilvelenişini, çok uzakta bir yıldızın kayışını kadınla birlikte izledi.

Gökyüzü cilalanmış mermer gibi parlıyordu. Yaşlı kadın yıldızları, ayı seyrettikçe derinden 'ah' çekiyor; hayalleri de yıldızlar gibi kayıyordu.

Zamanı geriye döndürebilse… Anne ve babasıyla dut ağacının gölgesinde otursa… Çeşmeden su taşırken Osman'la yeniden karşılaşsa... Onun gözlerindeki ışığı bir kez daha görebilse...

Tekir'in miyavlaması ile gerçek hayata döndü. Gaz lambasının odayı dolduran kör ışığından yararlanarak ilk anda gözüne çarpan eşyalara baktı. Kız kaçıran atlının resmedildiği duvar halısı annesinin yadigârıydı. Ona bakınca içi bir hoş oldu. Yüzü yumuşadı. Yerdeki el dokuma kilimler, baştan başa duvarları kaplayan halılar çocukluğundan beri bu evdeydi. Hasır yastıkları örten bezin işlemelerinde kırışmış, ince parmaklarını gezdirince çok uzaklarda kalan bir âlemin kapıları aralanır gibi oldu. Yirmili yaşın heyecanlı günleri gözlerinin önünden geçti.

Baharın en güzel günlerinden biriydi. Kuşların neşeyle uçtuğu, çiçeklerin renk renk açtığı bir gündü. Havada insan ruhuna serinlik verip onu yücelten bir esinti vardı. Kelebekler, arılar çiçek çiçek dolaşıyor; bahar, kendine has cilvesiyle gönülleri dolduruyordu.

Osman'la böyle bir günde karşılaşmıştı. Aslında buna karşılaşmak denmezdi. Onlar beraber büyümüşlerdi; fakat ilk defa o gün birbirlerini farklı görüyorlardı. Osman'ın dağınık siyah kaşları, endişeli duran gözleri, sımsıkı kapalı ince dudakları, kırmızıya çalan yanakları parlıyor; ilk delikanlılık çizgilerini henüz kaybetmemiş yüzü garip bir olgunluk ifadesi taşıyordu.

Karşılaşmalarının üzerinden bir ay geçmişti. Osman ile anne ve babası bir akşam bayramlık kıyafetlerini giyerek onu istemeye gelmişlerdi. Kapı arasında seyretmişti müstakbel eşini. Babası havadan sudan konuşurken Osman, elleri bacakları arasında öylece oturuyordu. Üstünde koyu lacivert bir elbise vardı. Elbisenin içinde eriyip kaybolacaktı sanki. Laf döndü dolaştı Allah'ın emrine geldi. Osman kızardı, bozardı. O akşam dünürcülere kesin bir şey söylemedi kız babası. "Bir düşünelim" dedi sadece. Fakat

düşünme süresi epeyce uzun sürdü. Ham meyveler olgunlaşıp pazara çıktı, bağ bozumu mevsimi geldi de adam kızını karşısına alıp "Bu konuda sen ne düşünüyorsun ?" demedi.

Yaşlı kadın, sızlayan bacaklarını ovaladıktan sonra kalkıp lambanın ışığını açtı. Tekrar yerine otururken başındaki çiçekli yazmasını düzeltti. Tekir, odanın içinde biraz dolaştı ve açık kapıdan çıktı, gitti. Kadın onun gidişini görmedi bile, onun gözleri duvardaki resimde idi. Siyah beyaz resim, onu yeniden hayali gerçeğinden güzel günlere götürdü.

Osman'la görüşemiyor; fakat arkadaşları vasıtasıyla ondan haber alıyordu. Gün geçtikçe Osman'ın yüzü gülmez olmuş, rengi yerine gelmemiş, ağzını açıp dünya kelamı eylememiş. Diyormuş ki "Artık dayanacak gücüm, takatim kalmadı. Ocağına düştüm! Gelsin onu bu ovadan götüreyim."

Bu ovadan olmasa da on sekiz seneyi geride bıraktığı bu evden gidecekti; ama Osman'ın düşündüğü gibi değil. Telli duvaklı, davullu zurnalı, at sırtında ve yüzlerce insanın duaları eşliğinde…

Hiç beklemediği bir anda babası annesine "Bizim kızı isteyenler yarın gelip nişan takabilir." deyince dünyalar onun olmuştu. Önce nişan, iki ay sonra da düğünleri yapıldı. Hem kendisi hem de Osman mutluluktan uçuyordu. Evlerinin önünde güneşle beraber uyanan güller, hatmiler sanki onlar için açıyor; sabahtan akşama kadar köyü bir uçtan bir uca dolaşan kuşlar, onlar için uçuyordu. Gecenin koynuna usulca sokulan yıldızlar, beyaz tepsi ile nur sunan dolunay sanki onlar için vardı.

Onlar, hep mutluluğun resmini yapacaklarını sanmışlardı. Fakat her yazın bir kışı olduğu gibi her mutluluğun da acıya yakın bir yanı vardı.

Yunanlıların İzmir'i işgal ettiği haberi köyde dalga dalga yayılmaktaydı. İlerleyen günlerde düşmanın Anadolu içlerine kadar

ilerlediği haberi de geldi. Aziz vatanın gök kubbesine kara bulutların çöreklendiği kan ve barut kokulu günlerde eli silah tutan kahraman Türk erkeklerinin evde oturup düşmanı beklemesi düşünülemezdi. Arkadaşları silahlanıp dağda mevzilenen Osman, altı ay önce evlendiği eşiyle vedalaşıp dağa çıkacaktı.

Yola çıkmadan evvel geriye dönüp eşini uzun uzun süzdü. Dudakları titriyordu:

– Gitmek var dönmek olmayabilir. Başka bir şey için olsa seni asla yalnız bırakmazdım. Fakat görüyorsun, düşman vatanın bağrına hançerini dayamış. O hançeri tutan elleri kırmazsak yüreklerde akan kanın ve gözlerden boşanan yaşın seylâplarında boğulup gideriz. Eğer ben gelmezsem ister annemin, istersen annenin yanında kalırsın. Doğacak çocuğumuzu önce Allah'a sonra sana emanet ediyorum, erkek olursa adını Mehmet koy. Mehmetçiklerin kanıyla sulanan topraklarda ancak Mehmet ismi onu mesut eder.

Son sözleri boğazına düğümlendi. Zor konuşuyordu. Adımını kapıdan dışarı atarken bir kez daha eşine bakıp:

– Hakkını helal et, dedi.

Osman gittikten sonra hüzün karası gözlerine uyku girmez olmuştu. Geceler gerçekten zor geçmeye başlamıştı. Akşamdan sedire oturuyor, gaz lambasının kör ışığında dumanların duvarlara yansıyan tülleri arasında Osman'ı görüyor, onunla konuşuyor, yalvaran bakışlarla elini uzatmasını istiyor, eski güzel günleri yeniden yaşıyordu. Fakat hayal hakikate dönüştüğünde duvarlar üzerine üzerine geliyor, onu bir mengene gibi sıkıyordu. Her şeyi örten geceler, onun acılarını açığa çıkarıyordu.

Kocası gideli yedi ay olmuştu. Sıkıntılar azalacağı yerde artıyordu. Yedi ayda yetmiş seneye sığmayacak kadar acı çekti. Anne ve babası sözleşmiş gibi peş peşe öldü. Bunlar yetmiyormuş gibi bir de oğlu Mehmet'in ölmesi kadıncağızı büsbütün hayata küs-

türdü. Artık yapayalnızdı. İhtiyar kaynananın yanında aylarca Osman'ın dönmesini bekledi. Sabahları erkenden, akşamları da geç vakte kadar ufka bakıyordu. Fakat ne gelen vardı ne de giden. Artık yaralı ve şehit askerler de gelmiyordu.

Yüreğine kor düşüren haberi cepheye Osman'la birlikte giden Rıza getirdi. Düşmanın saldırısında Osman'ın bölüğünde kurtulan olmamış, diğer bölüğe gitmeseymiş kendisi de kurtulamazmış. Bu haberle eşi ya da oğlu askerde olan herkes yas tuttu. Fakat o, "Osman'ım ya sen bana geleceksin ya da ben sana geleceğim." diyerek beklemeye devam etti.

Yaşlı kadın ayağa kalkıp az önce baktığı resmi alarak yeniden sedire oturdu. Kalbi göğüs kafesine sığmıyor, yerinden uçacak gibi oluyordu. Titrek parmaklarını resimde gezdirirken belki yüzlerce defa tekrarladığı sözleri söyledi:

– Bunca beklettiğin yetmedi mi Osman'ım, ne olur artık gel!

GÜL VURGUNU

İlkbaharın ilk günlerindeyiz. Havada insan ruhuna ferahlık veren, onu yücelten bir güzellik var. Yeşil bir kemer gibi engin denizi şehrin göbeğinde tutan ince, uzun parkta yürüyorum ve-güneşin denizle cilvelenişini seyrediyorum. Vuslat coşkusu var suyun üstünde. Ağır adımlarla haşin dalgaların yumuşattığı büyük kayaların üstüne çıkıyorum sonra. Mavinin her tonu yerle göğü birbirine bağlamış. İsteksiz ilerleyen beyaz bulutlar taçlandırıyor ufkumu. Denizden esen ince hava saçlarımla oynuyor. Bir titreme sarıyor bedenimi. Dönüp parkı dolduran insanlara bakıyorum. Hepsi de yakamozlar kadar neşeli. İçinde hüznü büyüten bir ben varım sahilde. O nedenle durmadım, duramadım yabancısı olduğum bu yerde.

Eve gelene kadar sadece önüme baktım. Sokakların merhametsiz kıvrılışlarına aldırış etmedim bu kez. Bir ara başımı kaldırıp nazarımı etrafta gezdirdim. Çelimsiz bir kuş havalandı çatıdan, tâ karşı tepeye kadar uçtu. Hafif bir esinti ağaçları şevke getirdi. Top oynayan çocukları gördüm binadan girerken. Sadece oyunu düşünüyorlardı, ne güzel! Kapının ziline dokundum. Açan olmadı. Bekledim, bekledim. Cebimden anahtarımı çıkarırken ellerim titredi. Evin içi de dışı kadar soğuk ve sessizdi. Sen yoktun. Çiçeklere koştum. Senin yetiştirdiğin çiçeklere… İrili ufaklı saksılarda büyüyen kırmızı, beyaz, mavi çiçeklere… Hepsinde şavkıyan bir yanını gördüm.

Senden sonra ben baktım onlara. O ince, narin ellerinle dokunduğun, yapraklarını hassasiyetle sildiğin çiçekler, artık boynu

bükük ve mahzundu. Sarmaşıklar bir uçtan bir uca odayı sardı, adeta bir gökkuşağı gibi yükseldi tavana. Lakin o da soldu sarardı, yapraklarını döktü. Hâlbuki ben de suluyorum çiçekleri, hatta yapraklarını bile siliyorum; ama o eski cilvelerini, büyülü kokularını, baş döndüren renk armonilerini göremiyorum onların. Demek nazlı nazlı salınışları sendenmiş, sendenmiş enfes kokularını odaya salışları.

Boş boş baktım etrafıma. Aşina olduğum sesi duymayı ne çok istedim bilsen!

"Kahve yapayım, içer misin?"

Hayali bile güzeldi. Kalkıp kendime bir kahve yaptım. Türk kahvesi… Yarım bıraktım fincanı. Kırmızı bir gül koparıp evden ayrıldım. Bahçedeki çocuklar hâlâ oynuyorlardı. Rüzgâr kesilmişti. Beton kaldırımları çiğneyerek yürüdüm. Birbirine yaslanarak ayakta kalmayı başaran eski binaların altlarında sıralanan dükkânlara baktım. Çiçekçi Hayri'ye uğradım. Beni görünce mutlu olmuştu. Çay ısmarlamak istedi bana, engel oldum. "Çiçeklere bakacağım" dedim. Renk renk, boy boy çiçekler dükkânı süslüyordu. Kimi kırmızı, kimi mor, kimi beyaz… Mavi, sarı, pembe ise hepsine ayrı bir güzellik katmış. Ne var ki hiçbiri de elimdeki kırmızı gül kadar sıcak ve içten değildi. Biliyorum, bunu sen yetiştirdin. Çok durmadım Hayri'nin yanında. Gülümü sımsıkı tutarak ayrıldım. Karşı kaldırıma geçtim. Başka bir çiçekçi daha gördüm; fakat ona uğramadım. Dükkânların göz boyayan vitrinlerine bakarak yürümeye devam ettim. Bir tanıdıkla karşılaştım, aceleden selam verip uzaklaştım yanından. "Nasılsın?" demedim; o da bana sormasın diye. Her hafta uğradığımız kitapçı kapalıydı. Yola bakan camında "Devren Satılık" yazısı asılıydı. Cafer Bey dükkânı niçin satıyor, diye düşünmedim. Yalnızca gülüme sarıldım. Köşeyi dönerken Kardelen Çiçekçilik'te çalışan kızı gördüm. Seni sordu. "Artık uğramaz oldu." dedi.

Karanfiller, güller daha az satılıyormuş. En iyi müşterisi senmişsin. Özel günlerin dışında da çok sayıda gül aldığını söyledi. Bazen öğrencilerinle gelir, hem onlara hem de orada olmayanlara gül ya da karanfil alırmışsın. Bazı günler sana gül yetiştiremezmiş. Bana sordu.

"Ayşe Hanım o kadar gülü ne yapıyor?" dedi. Sana da sormuş. "Daha sonra anlatırım." demişsin. Israrlı bakışlarından kaçırdım gözlerimi. "Kendisine sorun, bir bildiği vardır elbet." dedim. Omuzları düştü, sitemliydi.

Oradan da ayrıldım, sana geldim.

Çiçekçi kız seni bekliyor. Deste deste güller, karanfiller almanın sebebini merak ediyor. Anlatıver sevgiyi en güzel anlatanın gül olduğunu. Gül, Efendimiz'in (s.a.v.) remzidir. Gül kokusunu alan, O'nun yoluna can koyar. Can koyduğunu anlatıver. Öğrenci yetiştirmenin gül yetiştirmek kadar emek ve sabır istediğini anlatıver. Sen anlat, o anlamasa da anlat.

Elimdeki şu kırmızı gülü sana getirdim. Öğrencilerine verdiğin güllere benzer. Hatırlıyorum da onları poşetten çıkarıp öğrencilerine verirken ellerin titrerdi. O an kalbinin sesini duyar gibi olurdum. Nasıl da mutlu olurdun. Bir annenin çocuğuna duyduğu şefkat hissi ile okşardın yanaklarını. Sanki onca derse girmemiş, sanki o gün hiç yorulmamış gibi alelacele yemekler hazırlar, öğrencilerinle yerdiniz. Kaşıklar tabaklara sevgi ile gider, karınlardan önce kalpler doyardı. Sevgi hâleleri oluşurdu odada. O akşam, her zamankinden farklı olurdu evimiz.

Kalbin, güvercin kalbi gibi titrerdi çocukları uğurlarken. Her birinin ardından dualar okurdun. Fakat içlerinden biri ile yıldızın hiç barışmadı. Sen yaklaştın, o uzaklaştı. Kovaladın, kaçtı. Ebe–sobe oynar gibi sen aradın, o saklandı. Punduna getirip kalbine girsem, diye yedin bitirdin kendini. Ne diyeyim, sen buydun işte! "Çözülmeyecek hiçbir problem olmaz." derdin. "İnsan kalbinin

doksan dokuz kapısı vardır." Sözünü hiç yabana atmadın. Birinden giremezsen, diğerini zorlardın.

Yılmadın Gülay için. Gecenin zülüflerinde kalbin onun için attı. Hıçkırık seslerini işiterek uyandığım geceleri nasıl unutabilirim. Yalnız ben mi? Gözyaşlarına gökteki yıldızlar şahit, ay şahit, hiçbiri olmasa bile Rahman şahit.

O saatlerde uyandığımı hiç fark etmezdin. Gönlün başka yerde eğleşirdi. Ufuk ötesi âlemleri temaşa ederdi gözlerin, alnın seccadeyle buluşur, ruhun bir kez daha tutuşurdu.

Hiçbir dua karşılıksız değil, biliyordun. Bildiğin için secdeden kalkıp ellerini semalara kaldırıyor; Gülay, ay gibi parlasın, gül gibi açsın istiyordun. "Kalbinde karalık varsa beyaza boyansın." diyordun.

Rabbin seni kırmadı.

O duru, derin bakışlarınla bir görseydin benim gördüğümü… Doludizgin coşan mutluluğunu dizginleyemez, belki de çarşı ortasında oturup ağlardın. Ben seni biliyorum, ağlardın.

İki gün önceydi. Büyük caminin önünde Ömer Bey'i bekliyordum. Tam karşımdaki dükkândan iki bayan çıktı. İkisi de seni andırıyordu. Ellerindeki poşetleri sımsıkı tutarak bulunduğum yere doğru hareket ettiler. Ürkek adımlarla yanımdan geçip gittiler. Fakat biri arkasına dönüp dönüp bana bakıyordu. Beni bir tanıdığına benzetmiş olmalıydı. Az ileri gidip birden durdu. Sonra daha dikkatli bakmaya başladı. Ben de onu birine benzettim. Fakat kim olduğunu çıkaramadım.

Yanıma geldi. "Hocam!" dedi. Tanıyamamıştım.

"Ben Gülay." dedi. Gerçekten de o idi. Dualarının karşılığıydı, Gülay değildi karşımdaki. Seni yoran, peşinden sürükleyen kızın yerinde hanım hanımcık biri vardı şimdi. Sarsıldım, şaşırdım; fakat öyle mutlu oldum ki… Yetiştirdiğin güllerden biri olmuştu Gülay. Sîretindeki aydınlık suretine yansımıştı.

Seni çok özlediğini ve sana çok dua ettiğini söyledi. “Selam söyleyin.” dedi. Diğerleri gibi o da bilmiyordu gül vurgunu olarak yaşayıp gül yorgunu olarak aramızdan ayrıldığını.

Varsın kimseler bilmesin!

Bilenler biliyor, görenler görüyor ya, Gülaylar kendi renk ve kokusunu dünyanın dört bir yanına salıyor ya…

Kimseler bilmesin seni!

GECENİN AYDINLIK YÜZÜ

Kapının zili hiç durmadan çalıyordu. İçinde bir şüphe oluştu, acaba gecenin bu saatinde zili çalan kimdi? "Kim o?" demeyi beklemeden kapıyı açtı. Gelen kişi, ikinci katta oturan Harun Bey'di. Belli etmemeye çalışsa da yüzünde mahcubiyetin izleri vardı.

– Komşu, sizi rahatsız ettiğim için özür diliyorum; ama oğlum çok hasta, arabam yok. Zahmet olmazsa bizi hastaneye kadar bırakabilir misiniz?

– Ne demek Harun Bey... Komşuluk bugünler içindir. Hemen geliyorum. Siz çocuğu aşağı indirin.

– Tamam, hemen indiriyoruz.

İsmail Bey elbiselerini değiştirirken Ayşe Hanım, uykulu gözlerle eşine döndü.

– Hayırdır bey, gecenin bu saatinde kapıyı çalan kimmiş, dedi.

– Bizim alt komşu… Harun Bey. Çocuğu hastalanmış da, hastaneye götürmem için ricada bulundu.

Ayşe Hanım dudaklarının ucuyla;

– Geçmiş olsun, diyerek yorganı başına çekti.

İsmail Bey, bir yandan giyiniyor bir yandan da ailesinin sağlıklı olmasından dolayı Allah'a şükrediyordu. Eli, ayağı olmayan nice insan tanımıştı bu yaşa kadar. Hatta yataklarından kalkamayan…

Kapıyı yavaşça kapatıp aşağıya indi. Harun Bey ve eşi, çocuğu bahçeye indirmişlerdi. Arabanın kapısını açıp önce hastayı bindirdiler sonra kendileri bindiler. Çocuk henüz on bir yaşındaydı. Zavallı, baygındı; boynu omzuna düşmüştü. Harun Bey'in yüzünde endişe ve korku hâkimdi. Hastaneye geldiklerinde bir doktorla iki hemşire onları karşıladı. Doktor:

– Çocuğun babası kim, diye sordu.

– Benim, dedi Harun Bey.

– Ne oldu, nesi var?

– Bilmiyorum Doktor Bey. Sabah evden çıkarken bir şeyi yoktu. Her zamanki gibi neşeyle okuluna gitti. Akşam geldiğinde annesine "Karnım ağrıyor." demiş. "Ben de şuraya biraz uzanırsan geçer." dedim. Birkaç saat öncesine kadar pek bir şeyi yoktu; ancak daha sonra iniltilerini duyunca biz de buraya getirdik.

– Peki, siz şurada oturun, biz ilgileniriz.

* * *

Harun Bey, hem oğlunu merak ediyor hem de komşusunu rahatsız ettiğini düşünerek üzülüyordu. İsmail Bey, onu teskin etmek için;

– Üzülme komşu, önemli bir şey değildir inşallah. Belki de yediği bir şey dokunmuştur. Öğle yemeklerini nerede yiyor, eve mi geliyor, dedi.

– Okulun kantininde yiyor. Bazen tost yaptırıyor, bazen bisküvi alıyor, kimi zaman yemediği de oluyormuş.

Az sonra doktor yanlarına geldi.

– Endişe edecek bir şey yok. Yediği şeylerden zehirlenmiş. Serum taktık. Midesini yıkadık. Birkaç saat sonra hiçbir şeyi kalmaz. Hadi geçmiş olsun, dedi.

Harun Bey'in endişeli hâli rüzgârın önündeki bulutlar gibi dağılmıştı. Yüzünde şaşkınlıkla beraber tatlı bir sevinç vardı.

– Sağ olun doktor bey. Allah sizden razı olsun, diyerek doktorun elini sıktı.

Artık yüzü gülüyordu, iyice rahatlamıştı. İsmail Bey'in beklemesine gerek kalmadığını düşünerek:

– Hocam yaptığınız iyilikten dolayı size minnettarım, ben çocuğun başında bekleyeceğim, siz isterseniz evinize gidebilirsiniz, dedi. Komşusunun yüzündeki tebessüm İsmail Bey'i mutlu etmişti.

– Ben sana demiştim, basit bir rahatsızlık olduğunu. Allah daha büyük sıkıntılardan korusun, diyerek odadan çıktı. İsmail Bey arabasına giderken ihtiyacı olan bir insana daha yardım etmenin mutluluğunu yaşıyordu.

Arabaya bindi. Anahtarı çevirdi; ama araba çalışmadı. Birkaç defa yinelemesine rağmen araba çalışmamakta diretiyordu. Oysa bir saat öncesine kadar çalışıyordu. Üstelik herhangi bir arıza sinyali de vermemişti. Gecenin bu saatinde usta da bulunmazdı ki... İsmail Bey, şaşkın şaşkın etrafına baktı. Bekçi kulübesinden sızan ışık, hastane girişini aydınlatıyordu; ama gelen giden yoktu. Kimse olmadığı için arabayı iterek çalıştırması da mümkün değildi. Her şey de bir hayır var elbet, diyerek arabanın kapısını kapattı. Yürüyerek gitmeyi düşündü. Epeyce yürüyecekti.

* * *

Hastanenin kapısından çıktığı zaman garip duygular içindeydi. Sanki kalbinin içinde bir kuş vardı ve hiç durmadan kımıldıyordu. Sokak lambalarının ışığına toplanmış üvezleri seyrederek yoluna devam etti. Belki bir araba geçer de binerim ümidiyle sokak aralarından hızlıca geçerek ana yola çıktı. Ne var ki gecenin bu saatinde hiçbir araba geçmiyordu. Kaderine razı olup yürümeye devam etti. İçinde tuhaf hisler oluşmaya başlamıştı. Karanlık gittikçe artıyor, yollar uzadıkça uzuyordu. Büyük binalardan süzülen ışıklar karanlığı bir ok gibi deliyordu; ancak İsmail Bey'-

in geçtiği yerleri aydınlatmaya yetmiyordu.

Kafasını kaldırıp baktığında karşısında kendisine doğru gelmekte olan iki adam gördü. İkisi de yalpalayarak yürüyordu. Hâllerinden sarhoş oldukları belliydi. Sarhoş marhoş; ama insan evladı, diyerek selamı esirgemedi onlardan. Fakat bu adamlar selamdan sabahtan anlayan tiplere benzemiyorlardı. Uzun boylu, sakallı ve ayaklarını sürüyerek yürüyen "Aleyküm…" dedi ve devamını getiremedi. İsmail Bey'in karşısında durup "Sökül paraları babalık!" dedi. Olmayan para İsmail Bey'in başını sıkıntıya sokacaktı. "Param yok" falan dediyse de aynı adam koluna yapıştı, bırakmadı. Diğeri de bir çırpıda İsmail Bey'in yanında bitiverdi. O, kurtulmaya çalıştıkça sarhoş adamlar daha çok sıkmaya başladılar. Uzun boylu olan, elindeki içi boşalmış şişeyle vurunca İsmail Bey'in yüzünden kanlar süzülmeye başladı. İsmail Bey, ne olduğunu anlayamadan ikinci bir darbe daha aldı, sonra olduğu yere yığılıp kaldı.

Adamlar, hiçbir şey olmamış gibi türküye benzer bir şeyler mırıldanarak oradan uzaklaştılar.

İsmail Bey gözlerini açtığında yatağın ucunda Harun Bey'i ve biraz önce çocuğu muayene eden doktoru gördü. Elini başına götürdü, sarılıydı. Yüzünü ekşitti. Sanki hâliyle doktora bir şeyler anlatmaya çalışıyordu.

– Kafam çok ağrıyor doktor bey özellikle şurası, diyerek doktora sol tarafını gösterdi ve:

– Kim getirdi beni buraya, diye sordu.

Harun Bey komşusunun başına gelenlerden kendisinin sorumlu olduğunu düşünüyor, bu nedenle mahcup bir şekilde doktorun arkasından İsmail Bey'i seyrediyordu.

Doktor cevapladı İsmail Bey'in sorusunu:

– Polisler getirdi. Devriye geziyorlarmış, seni yerde yatıyor hâlde görünce önce sarhoş zannetmişler; ancak kafandaki kanı

fark eder etmez arabaya atıp buraya getirmişler. Polisler dışarıdalar, kendine gelmeni bekliyorlar. "İfadesini alacağız." dediler, istersen haber verelim gelsinler.

– Tabi gelebilirler, dedi İsmail Bey.

Biraz sonra orta boylu, zarif, ince yapılı, genç bir polis içeri girdi.

– Geçmiş olsun.

– Sağ olun memur bey. Beni siz getirmişsiniz…

– Evet, arkadaşla birlikte getirdik. Şimdi kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

– Gayet iyiyim, sağ olun.

– Size birkaç soru sormak istiyorum. Anlatın bakalım sizi bu hâle sokanlar kimler?

İsmail Bey başından geçen her şeyi anlattı. O, konuştukça genç polis başını sallıyor ve not alıyordu.

– Sizin anlattığınız kişileri tanıyoruz, dedi. Onlar bu mahallenin serseri takımından. Gündüzleri miskin miskin dolaşır, akşamları nara atıp milleti rahatsız ederler. İsterseniz onları yakalayıp getirebiliriz. Şikâyetçi olursanız tutuklayıp nezarete atarız.

– Ya sonra?

– Sonrası malum. Önemli bir şey yapılacağını zannetmiyorum. Mahkemeye sevk edilir, hâkim bir iki nasihat edip salıverir. Daha önce benzer vakalardan dolayı tutuklandılar; ama gördüğünüz gibi serseriliğe kaldıkları yerden devam ediyorlar.

– Yaptıkları işlere bir şey diyemem; ama benim derdim o adamları yakalatıp hapse attırmak değil.

İsmail Bey'in son sözleri odada bulunan herkesi şaşırtmıştı. Nasıl olur da bir insan canına kasteden başka birini affeder, ceza almasını istemez!

İsmail Bey, doktoru düşünceli hâlinden uyandırarak ona;

– Doktor bey, sabah buradan çıkabilecek miyim, diye sordu.

– Tabi tabi. Çok önemli bir şeyinizin olmadığını söylemiştim. Sabah sargı bezlerini değiştirip sizi taburcu ederiz. Siz şimdi biraz dinlenin.

Onlar odadan çıktıktan sonra İsmail Bey, başını biraz yana kaydırıp uyumaya çalıştı. Yorgunluk ve yaşadığı sıkıntılar göz kapaklarında bir ağırlık oluşturmuştu, hemen uyudu. Uykuda iken vaktin nasıl geçtiğini bilemedi. Karanlığın omuzlarına akların düştüğü seher vaktinde hastanenin karşısındaki caminin minaresinden ezan sesi yükseldi. Yavaşça yerinden doğrulup abdest almaya gitti. Artık başı geceki kadar ağrımıyordu. Odada seccade olmadığı için gazetelerin üzerine ceketini sererek namazını kıldı.

Namazdan sonra ellerini Rahmeti Sonsuz'a açarak önce verdiği nimetlerden dolayı şükretti. Sonra yaşadığı sıkıntılı gece aklına gelince: "Ya Rabbi, insanlar seni tanımıyorlar. Hem kendilerine hem çevrelerine eziyet ediyorlar. Sen onlara ve bana acı, bizi affet." dedi. Ellerini yüzüne sürüp tekrar yatağına yattı. Gecenin yorgunluğunu üzerinden atmak için ikinci defa uyudu.

Güneşin ilk ışıkları camlara vurduğunda İsmail Bey uyanmıştı. Biraz sonra odaya Harun Bey girdi. Zavallı, perişan bir vaziyetteydi. Bir yandan oğluna bir yandan da İsmail Bey'e üzülüyordu.

– Komşu, tekrar tekrar geçmiş olsun. Bütün bunlara ben sebep oldum. Ne olur hakkını helal et, diyerek olanlardan dolayı ne kadar üzüntülü olduğunu ifade etmeye çalıştı.

– Helal olsun komşu. Olur, böyle şeyler. Bir yaprağın bile kımıldaması izni dairesinde olan Allah, böyle takdir ettiyse biz de katlanacağız. Sen, ben, beni bu hâle getiren adamlar, hepimiz birer sebebiz. Bu gece başımıza bunlar gelmeseydi, belki de başka bir şey yaşayacaktık. Hem küçük belalar büyüklerin önünü tıkar. Sen gönlünü ferah tut, daha fazla üzülme.

İsmail Bey üstünü başını bir güzel düzeltip odadan dışarı

çıkarken Harun Bey'e:

– Çocuğun durumu nasıl, o da taburcu olacak mı, diye sordu.

– Evet, biz de birazdan çıkacağız.

– Öyleyse hadi beraber gidelim. Belki bakarsın çocuğun hatırına araba bu kez çalışır.

Harun Bey oğlunun odasına, İsmail Bey de arabaya doğru yöneldi. Biraz sonra arabanın yanında buluştular. Vakit kaybetmeden arabaya bindiler.

– Bakalım çalışacak mı?

İsmail Bey "Bismillah!" diyerek anahtarı çevirdi. Araba ilk marşta çalıştı. Kızma ve sevinç arasında bir tereddüt yaşadı.

– Hay Allah gece çalışmadı ama şimdi çalıştı. Elbet vardır bunda da bir hikmet, dedi ve yola devam etti.

Gece ölüm sessizliğine bürünen yollarda şimdi araba kaynıyordu. Erken olmasına rağmen yollar kalabalıktı. Harun Bey, sessizliği bozmak istedi.

– Komşu, şu sana vuran adamlardan nasıl oluyor da şikâyetçi olmuyorsun, onların ceza almasını istemiyorsun? Ne bileyim, bu kadar iyi niyetli olmak biraz fazla gibi geliyor bana. İsmail Bey, komşusunun ne demek istediğini anlamıştı.

– Harun Bey, ne demiş Yunus, çağları delip gelen o gür sesiyle: "Dövene elsiz, sövene dilsiz" Hem öyle bir hayat yaşamalı ki insan, kendisini öldürmeye gelen kişi, onda hayat bulsun. Hazreti Ömer'i düşün. Peygamberimiz'i öldürmeye geliyor; ama Peygamberimiz onun ebedi hayatını kurtarıyor. Keşke imkânım olsa da o sarhoşlara saadet yolunu gösterebilsem!

Bu sözler üzerine Harun Bey hiçbir şey söylemedi. Böyle bir komşuya sahip olduğu için ne kadar şanslı olduğunu düşündü. Ondaki güzelliklerin, inancından ve hayat tarzından kaynaklandığını artık daha iyi anlıyordu. Kendisi de inanan bir kalp taşıyordu

aslında; fakat iş güç derken, inandığı gibi yaşamıyordu.

Uzun yıllar evvel anneannesinin anlattığı ve Peygamberimiz'e ait olan bir hadiseyi hatırladı:

Mekkeliler Peygamberimiz'e her türlü eza ve cefayı reva görüyorlarmış. Zalimlikte o kadar ileri gitmişler ki secdede iken boynuna deve işkembesi koyuyorlar, geçtiği yerlere dikenler saçıyorlarmış… Mekkelilerden geri kalır bir tarafı olmayan Taif halkı Efendimiz'i taş yağmuruna tutunca Allah (c.c.) Cebrail'i göndererek "Resûlüm isterse şu dağları onların başına geçireyim." demiş. Efendimiz ise ellerini açarak "Ya Rabbelâlemin, onların içinden –seneler sonra bile olsa– sana inanan biri çıkacaksa onları helak etme." demiş ve sabır göstermiş.

Zihninden bu hadise geçerken de İsmail Bey'in musibetlere karşı sabır göstermesinin kaynağı bu." dedi ve hayıflandı.

Böyle bir insanla bir seneden beri komşu olmasına rağmen ondan yeterince yararlanamadığı için pişmandı. Hâlbuki kaç defa ısrar etmişti, sen de benimle gel diye… Hep işleri bahane etmiş; bugün, yarın derken bir sene geçip gitmişti. İsmail Bey'in akıl, ruh ve vicdanını yıkadığı mânâ atmosferlerine bir türlü gidememişti.

Araba şehrin günahını soluklayan asfalt yolda ilerlerken o da kendine söz veriyordu:

– Ölmek var, İsmail Bey'in peşini bırakmak yok.

ÇIKMAZ SOKAĞIN FİGÜRANLARI

Şehrin dar sokaklarında kaçışan insanların arasında o da aynı istikamete doğru koşuyordu. Taş döşemeli sokak, var olalı ilk defa bu denli bir kargaşaya şahitlik ediyordu. Sütçü İmam'ın yaşlı teyzelerin kabına süt boşalttığı, Çerçi Hafız'ın kapı kapı esvap sattığı o sakin günler çok uzakta kalmıştı. Şehrin üzerinde dolaşan şeytan nefesi, yalnız bu sokağı değil, her yeri etkisi altına almış, kasıp kavuruyordu. Meydandaki binadan yükselen alevler, ufukta kaybolan güneşin emaneti karanlığa, bir fener gibi düşüyor; kaçakların önünü aydınlatıyordu. Hepsi de nefes nefese kalmıştı. Birkaçı geriye dönüp baktı. Bina hâlâ yanıyordu. Sevinç çığlıkları atarak başka bir sokağa saptılar.

O, yandaşlarının kendilerinden ayrılmasına bozulsa da düşman ve askerlerden kurtulmanın farklı yerlere kaçmakla mümkün olacağını biliyordu. Kendisi de silahına sımsıkı sarılarak başka bir sokağa daldı. Çok uzaklardan siren sesleri geliyordu. Arkasına baktı, takip eden kimse yoktu. Koşmaktan yorulmuştu. Tüfeği omzuna alarak yürümeye başladı. Üç katlı, metruk bir binanın önüne gelince durdu. Burada onu kimse göremezdi. Etrafı kontrol etti ve içeri girdi. El yordamıyla merdiven korkuluklarından tutunarak çatıya çıktı. Nihayet saklanabileceği, kimseye çaktırmadan geceyi geçirebileceği bir yer bulmuştu.

Kendini güvende hissetse bile dikkatli olmak durumundaydı. Karşı gruptan birileri onu görürse sıkışıp kalır ve buradan kurtulması mümkün olmazdı. Sırtını damdaki bacaya yaslayıp

dizleri üzerine çöktü. Silahını yere koydu. Yanından hiç ayırmadığı küçük dürbününden görebildiği kadarıyla çevreyi gözetlemeye başladı. Biraz önce alevleri göklere yükselen bina, akşamın karanlığına beyaz bir kütle gibi düşen ayın cılız ışıklarında kapkara duruyordu. Şehri ikiye bölen ana cadde üzerinde zırhlı bir araç, bulunduğu yere doğru geliyordu. Aracın içindekilerin onu görmeleri zordu. Yine de dikkati elden bırakmadı ve yere yatarak etrafı gözetlemeye başladı. Bu kez gördüğü şey hiç de hoşuna gitmedi. Karşıki binada silahlı biri, pusuya yatmış; avını ağına düşürmeye çalışan avcı sinsiliğiyle etrafı kolaçan ediyordu. "Beni gördüyse buradan kurtulmam imkânsız." diye düşündü. Çünkü karşı bina, düşmanların karargâh olarak kullandığı bir mekândı. Üstelik bu bölgeye emniyet güçleri kolayca giremiyordu. Kim bilir belki de burası düşmanların cephaneliğiydi. Yoksa şu çatıdaki adam niçin pusuda beklesindi ki? Bulunduğu yerle düşman erinin otağını kurduğu yer arasında muhtemelen elli altmış metrelik bir mesafe vardı.

Talihine lanet yağdırıyordu. Nasıl oldu da böyle bir yere sığındı, anlayamamıştı. "Keşke diğerleriyle beraber kaçmaya devam etseydim." diye söylendi. Fakat bu düşünce zihin koridorlarından hızlıca geçti. Pişmanlık zayıflık olurdu. Oysa içinde bulunduğu durum, daha kararlı ve daha güvenli olmayı gerektiriyordu. Hemen toparlandı.

Ya ölecek ya öldürecekti. Üçüncü bir şıkkın olmasını ne de çok isterdi şimdi.

Bu mesafede düşmanı rahat vurabilirdi ancak binada başkaları varsa bu, ölüme davetiye çıkarmak olurdu. Hem kendisi bir kişi, düşmansa ihtimal birçok kişiydi.

İyi bir plan işini kolaylaştırırdı. Zihninde uçuşan onca düşünceyle kendini selamete çıkaracak bir plan kurmaya çalıştı.

Yapılacak iki şey vardı: Birincisi hiç ses çıkarmadan saklandığı yerde geceyi geçirip ortalık sakinleştiğinde buradan ayrılmak; ikincisi ise başka kimsenin olmadığına hükmederek karşı binadaki düşmanı öldürmek. Birinci fikir aklına daha uygun geliyordu. Hem, vicdanını yaralayan kan akıtma eylemini en azından şimdilik durdurmak istiyordu. Her ne kadar elinden silahını düşürmese de kan akıtmaktan hoşnut değildi. Davasının bu raddeye gelmesi onu üzüyordu. Kan akıtmadan da hedeflere ulaşılabilir, düşman bertaraf edilebilirdi.

Fakat ülke öyle bir yola girmişti ki artık hiçbir anlayış onu, girdiği bu bulanık atmosferden kurtaramazdı. Öyle ki daha düne kadar sabah akşam beraber olan, beraber ağlayıp beraber gülen insanlar, şimdi birbirinin gölgesinden rahatsız oluyordu. Sadece rahatsız olmakla kalsa iyi; birbirine, atmosferin gazını dahi çok görüyor, en kısa zamanda birbirlerini nefessiz bırakmaya çalışıyorlardı.

Yaşatmak için yaşama prensibinin engin mânâsından yoksun insanlar, yaşamak için öldürmeyi şartmış gibi görüyor; bu sebeple benden değil dediği kişileri bir bir toprağa yolluyorlardı.

Şimdi ne yapacaktı?

Pusuda bekleyen düşman kendisini henüz görmemişti.

– Zavallı, diye mırıldandı. Arkasını hiç kollamıyor. Demek ki arkadan herhangi bir tehlikenin gelmeyeceğini düşünüyor.

Bu düşüncelerle silahını ona doğrulttu. Göz, gez, arpacık ayarını yaptı. Hedef o kadar net gözüküyordu ki ilk atışta onu vurabilirdi. Sağ el işaret parmağını tetiğe götürdü, fakat basmadı. Vazgeçti. Bekleyecekti. Havanın daha çok kararmasını, karşı binadaki düşmanın oradan ayrılmasını bekleyecekti.

* * *

Serin hava terli bedenini soğutmuştu. Üşümeye başlamıştı. Kabanına sıkıca sarıldı. Sabahtan beri ağzına bir lokma yiyecek

koymamıştı. Aklına dün cebine koyduğu ekmek parçaları geldi. Büyük bir iştahla yemeye başladı.

Ekmek bitince âdet edindiği üzere sigara içmek istedi. Fakat sigaranın ışığı yerini belli ederdi. Aldırmadı. Kabanının iç cebinden paketi çıkardı. İçinden bir tane alıp dudaklarına götürdü. Yüzünü yere iyice yaklaştırarak sigarayı yaktı. Derin bir nefes aldı. Ciğerini dumanla doldurdu. İkinci nefesi çekerken karşı binadan bir el ateş edildi. Hem de kendine doğru. Bir anlık gaflet onu büyük bir derdin içine atmıştı.

"İşe bak düşman nasıl oldu da fark etti." diye düşündü. Hâlbuki hep öbür tarafa bakıyordu. Onun görüş alanında değildi. Sigarayı yere attı. Bacanın arkasında tüfeğini kontrol edip atış yapabileceği pozisyona getirdi. Görebildiği kadarıyla düşman hedeften çıkmış, kendisini gizlemişti.

Biraz önce vurmak istemediği adamı artık istese de vuramazdı. Buna hem bulunduğu yer müsait değildi hem de adam saklanmıştı. Yerimi değiştirirsem belki onu görürüm, diye düşündü. Çok hızlı bir manevra ile binanın güney tarafındaki bacanın arkasına gitmek istedi. Fakat daha iki adım atmadan peş peşe kurşunlar geldi. Can havliyle kendini yere attı. Vurulmuştu.

Kolundan parmak uçlarına doğru sıcacık kanın aktığını hissediyordu. Allah'tan kurşun hayati bölgelere isabet etmemişti. Yoksa şimdi, hayatın bir başka gerçeği ile yani ölümle karşı karşıya gelmiş olacaktı.

Hareket hâlindeyken vurulduğuna göre ateş eden kişi, mahir bir avcı olmalıydı. Onunla göğüs göğse muharebe tehlikeli olabilirdi. Tam yere düşerken aklına 'Savaş hiledir.' sözü geldi. Düşmanı gafil avlamak istiyordu. Boş bir çuval gibi yere yığıldı. Öldü süsü vermek için elindeki silahı düşmanın göreceği uzak bir yere attı. Kendisi de yüzü düşmana dönük bir şekilde sırt üstü yattı. Düşman, ölümünden emin olmak için bir iki el daha ateş

ederse her şey bitecekti. Çünkü ayan beyan ortada, düşmanın menzilindeydi.

En mahir oyuncular gibi rol yapıyordu. Nefes alıp vermesine bile dikkat ediyor, küçük bir hatanın canına mal olabileceğini biliyordu. Kısa bir hareketsizliğin akabinde göz kapaklarını açarak düşmanını izlemeye başladı. Kaç yaşlarında ve kim olduğunu bilemediği şahsın silüeti dolunayın cılız ışığında tunçtan bir heykel gibi duruyordu. Silah patladığı hâlde başka kişilerin olmaması kendisi adına sevindiriciydi.

Üç beş saniyelik beklemeden sonra onu vurup öldürdüğünü sanan karşı binadaki adam, artık siperinden çıkmış, binanın kenarına kadar gelmişti. Üstelik silahının namlusu yere bakıyordu. Şimdi hamle sırası kendisindeydi. Hızla ayağa kalktı ve aynı hızla belindeki tabancayı karşı binaya doğrulttu. Bir, iki, üç derken karanlığı delip göğe ulaşan ve dalga dalga yayılan bir ses duyuldu:

–Yandım anam!

Bu ses, kim bilir hangi annenin yüreğini kanatacaktı? Hangi anne, yüreğine taş basacak, evladının hasretiyle yanacaktı?

Düşman avcı, yediği kurşunların etkisiyle sendeledi, ayakta durmaya çalıştı, ama başaramadı. Elindeki uzun namlulu silah beton zemine çarpınca sıçradı, duvarın kenarından taş döşemeli yola düştü. Ardından kendisi. Önce üçüncü katın balkonuna sonra da birinci kattaki kasap levhasına çarptı ve yüzükoyun yere çakıldı. Kurşunla olmasa bile düşmenin etkisiyle mutlaka ölmüş olmalıydı.

Çatıdaki avcı, düşmandan kurtulmuştu ama vicdanından kurtulamamıştı. Savaşa lanet etti. Elindeki tabancayı beton blokların üzerine attı. Kulağının dibinden geçen kurşun soğuk terler dökmesine sebep oldu. Yere çarpmanın etkisiyle tabanca ateş almıştı. Az kalsın kendi silahıyla vurulacaktı. Kısa bir tereddütten sonra toparlandı.

Daha önce koluna isabet eden kurşundan dolayı epeyce kan kaybetmişti. Düşmanı öldürdüğüne göre artık kendisiyle ilgilenebilirdi. Kabanını çıkardı. Sağ kolu kanlar içindeydi. Sol eliyle gömleğinin kanlı kısmını yırtıp attı. Kolunun üst kısmında bir delik açılmıştı. Arka tarafına baktı delik yoktu. Demek ki kurşun kemiğe saplanmış kalmıştı. Şimdi kurşunu çıkaracak ne malzemesi vardı ne de zamanı. Kanı durdurmak için gömleğinden bir parça kesti ve kolunu sıkıca sardı. Artık burada durmasının bir anlamı yoktu. Hatta askerler gelip kendisini yakalayabilirlerdi. Kabanını giydi. Yerdeki tabancayı da alarak merdivenlerden inmeye başladı.

Sokağa çıktığında geldiği istikametten gitmeyi düşündü. Taş zemin üzerinde cansız bir şekilde yatan düşmanını görünce kim olduğunu merak edip ona doğru ilerledi. Yanına gelince durdu. Diz çöküp yüzünü kendisine çevirdi. Avcının kanı donmuştu. Öldürdüğü kişi liseden sıra arkadaşıydı.

YERYÜZÜ HAMALLARI

Yarın her şey bitecek. Hayaller henüz gerçeğe dönüşmeden, bahçıvan güllerini dermeden, binbir zahmetle büyütülen fidanlar meyveye durmadan her şey bitecek. Ne acı!

Altı sene olmuştu buraya geleli. Seneler, saçlarına kar yağdırmış, alnına birkaç kırışık emanet etmişti. Kendi elleriyle taşıdığı masa, sandalye, kitaplık… Hiçbiri de henüz eskimemişti. Mahzun mahzun duruyorlardı odanın içinde. Nazif Bey ve arkadaşları giderse bu eşyaların kaderi gurbet içinde gurbet yaşamak olacaktı. Kendilerine dokunacak kutlu ellerden mahrum olmayı hangisi isterdi ki! Şu masa, sessiz gecelerde kaç yanık yüreğin gözyaşlarına şahit oldu. Üstünde, ümitle yeşeren nice fikirler karara bağlandı. Şimdi hem masa hem de çevresindeki eğitim fedaileri üzgündü. Niye üzülmesinler ki… Destan tamamlanmamış, şarkılar bestelenmemişti. Gönüllerindeki ilhamları, öğrencilerin dimağlarına boşaltmadan ülkeden ayrılacaklardı. Pasaportlarının süresi dolmuş, uzatmalarına da müsaade edilmemişti.

"Garip, yurdundan, yuvasından ayrı kalan değildi. Yaşadığı devir itibariyle hâlinden ve dilinden anlaşılmayandı."

Onları garip kılan gurbet değil anlaşılamamaktı. Masanın etrafında, bir şeyler yapamamanın acısını yudumlayarak oturuyorlardı. Odaya sükûnetin çığlığı hâkimdi. Haykırmak, bağırıp çağırmak çözüm mü, onu da bilmiyorlar; konuşmadan oturuyorlardı.

Oysa içlerinden gelen ses, hâlâ kulaklarında yankılanıyor.

"Git ve yüreğinde taşıdığın sevgiyi paylaş, atalarının koptuğu diyarlarda kokusu dünyayı saran güller yetiştir. Güller ki her dem taze olsun, solmasın. Dikensiz olsun, kendisine uzanan ellere batmasın; batıp da ona hasret, ona muhtaç elleri kanatmasın. Şeyda bülbüller gibi herkes onlara aşkını anlatsın. Analar yıllarca ağıt yaktıkları hayatın aydınlık yüzüyle tanışsın, babalar özlenen nesle ulaşmanın heyecanıyla mutluluk şarkıları söylesin. Çocuklar köhne bir zihniyetin çarkları arasından kurtulup insan olmanın onuruyla tanışsın."

Kolay mı bu sese kulak vermek; kolay mı anadan, yardan, serden geçmek; dünyanın deseninde iz bırakmak, kolay mı?

Bir bedel istiyordu bütün bunlar ve bu bedel, Nazif Bey gibi beklentisiz ruhların kalplerinden taşan aşk ve şevkle ödenecekti.

Okul müdürü Nazif Bey:

– Hey gidi günler, dedi kendi kendine.

Bu sözde aaltı senenin özlemi ve güzelliği vardı. O ilk güne yeniden dönme isteği vardı. Arkadaşları onu duymadı. Zaten onlar da başkalarını duyacak durumda değillerdi. Hepsi başları önünde, cenaze merasimindeymiş gibi bekliyorlardı.

Ağır bir yükün sorumluluğunu hisseden Nazif Bey, şu dakikalarda merhamete muhtaç çocuklardan farksızdı. Başını masaya yaslamış, düşünüyordu. Bir ara açık pencereden gökyüzüne baktı. Yüreğinde vatandan ayrıldığı ilk güne ait kımıltılar oldu, gözleri kısıldı, yüzü pembeleşti.

***

Vakit öğle sonrası. Güneşin hararetini kıran hafif bir rüzgâr esiyor, havaalanının girişindeki ağaçları sallıyor. Dallarda asılı duran ve son anlarını yaşayan yapraklar, esintiye mukavemet gösteremeyince nazlı nazlı salınarak yere düşüyor, birkaç kuş belki yaprakların kopuşuna, belki insanların vatanlarından uçuşuna

üzülerek ağıt yakıyor. İnsanlar ve yapraklar bunun farkında olmasa da kuşlar daima şakıyor.

Ta uzaktaki bulut kümeleri, yerlerinden ayrılıp kalabalığın üzerinde durunca sıcaktan bunalan insanlar rahatlıyor.

Kalabalığın arasında kimler yok ki… Dayı, hala, amca, kuzenler, kardeşler, okuldan arkadaşlar… Nazif Bey hepsiyle de tek tek vedalaşıyor. Babasının elini hürmetle öpüp annesine sımsıkı sarılıyor. Yüreği şefkatin çağlayanlarına karışan anne:

– Oralarda üşütüp hasta olma oğlum, diyor. Gözlerinde biriken yaşları siliyor.

Bu ağlamalar, sevinç gözyaşları idi. Ellerin olsun diye büyütmenin sevincini, ayrılığın hüznünü yansıtan gözyaşları… Yüreği dalga dalga kabaran anne, bir kez daha bakıyor oğlunun yüzüne. O dakikada haklı bir gururun hazzını yaşıyor. Oğlunu cepheye yollayan şehit ve gazi anneleri gibi:

– Hadi git oğlum, ben seni bugünler için büyüttüm, diyor.

Söylenecek, konuşulacak çok şey olmasına rağmen herkes susuyor, yalnız hakikat konuşuyor. O da annenin titrek dudaklarından dökülüyor:

– Artık git oğlum, seni bekleyen çok göz var orda!

Sırt çantasını omzuna takıp el sallıyor yârenlere. Uçağa binmeden uçuyor Nazif Bey. Farklı duygular ayaklarını yerden kesiyor. Başka bir şey için olsa ayakları taşımaz kendisini; ama bugünün anlamı büyüktü, bugünün anlamı farklıydı.

Daha şimdiden hasret çekmeye başlayan anne, beyaz tülbentinin ucuyla gözyaşlarını siliyor; oğlunun insanlık adına yapacağı işlerde başarılı olması için dua ediyor. Baba metanetli; fakat yine de ince bir hüzün yayılıyor kavruk yüzüne. Zeytin karası gözlerine hücum eden yaşlara dokunmuyor, eli cebinde seyrediyor oğlunun gidişini. Tahammülü aşınca hâl, gözlerini kaçırıyor oğlundan; maviliğin enginliğine dalıyor. Biraz rahatladığını hissedince

bir kez daha bakıyor; ama son bakışında göremiyor oğlunu. O, çoktan binmişti uçağa. Uçağın küçük penceresinden el sallıyor sevdiklerine. Onlar kendisini görmüyor. Fakat el sallamalar uçak gözden kaybolana kadar devam ediyor.

***

Nazif Bey o ilk ayrılışı yeniden yaşarken dışardan sesler geldi. Sesler, geçmişin sisli perdesini aralayıp onu yaşadığı zaman dilimine çekti. Müdür yardımcısı Hasan Bey:

– Hocam bazı velilerimiz sizinle görüşmek istiyor, dedi.

Nazif Bey, hemen yerinden doğrulup odadan çıktı. Dinlenme salonunda beş altı kişi vardı. Müdür beyi görünce ayağa kalktılar.

İlk tokalaştığı kişi, Valinin Özel Kalem Müdürü Nikola Andreviç'ti. İlk defa görende sempati uyandıran tombul yanakları kızarmış, açık alnında boncuk boncuk ter birikmişti. Oğlu okulun ilk öğrencilerindendi. Çevresindeki insanlar "Çocuğa yazık edeceksin, Türkiye'den gelen insanlar ona ne verebilir!" dedilerse de o, bütün bunlara kulak tıkayıp son çocuğunu bu öğretmenlerin ellerine teslim etmişti. İyi ki böyle bir şey yapmıştı! Çünkü oğlu, kendisinin kazandırmak isteyip de bir türlü kazandıramadığı özelliklerle yetişiyordu. Ağabeyine ve ablasına hiç benzemiyordu. Daha sevecen ve daha olgun davranışlar sergiliyordu. Nikola Andreviç, oğlunun eğitiminden ve davranışlarından son derece memnundu.

Hatta bir keresinde Nazif Bey'e açılarak:

– Hocam, Basiyew, kardeşlerine hiç benzemiyor; annesine ve bana karşı oldukça hürmetkâr, demişti.

O gün müdür beyin sevinci görülmeye değerdi. Utanmasa velinin yanında kalkıp oynayacaktı. Duyduğu bu sözler sıradan

laflar değildi. Hasadın müjdecisi, ürünün habercisiydi. Demek ki vazifelerini yapıyorlar, öğrencilerine güzel örnekler sunarak onların gönül dünyalarında bahar esintileri oluşturabiliyorlardı.

Bir müddet düşündükten sonra Nazif Bey;

– Bizler anne ve babamıza karşı öf bile demeyiz, demişti. Onları üzmemek için elimizden gelen her şeyi yaparız. Telefonla da olsa hâllerini sorarız. Basiyew, zannediyorum öğretmenlerinden etkilenmiştir. Fizik öğretmeni Duran Bey'in anlattığına göre geçenlerde anne–baba hakkıyla ilgili uzun uzun konuşmuşlar. Ve tabi konuşulanlar hemen etkisini göstermiş.

***

Nikola Andreviç, müdür beyin elini sıkarken zihninde geçmişin güzellikleri canlanmıştı. O güne ait bir iz bulabilir miyim, diye müdür beyin gözlerinin içine baktı. Fakat o, dokunsan ağlayacak gibiydi. Sevinçli günlere ait ışık kaybolmuş; gözlerine hicrana ait birçok rengin kendisine yer bulduğu bir demet hüzün çökmüştü.

Diğer velilerle de tokalaşan Nazif Bey, kendisi için ayrılmış boş koltuğa oturdu. Kısa bir göz temasından sonra Nikola Andreviç;

– Hocam, dedi. Sizler kilometrelerce uzaktan gelip kararan ufkumuza bir güneş gibi doğdunuz ve emanet ettiğimiz evlatlarımıza en güzel eğitimi verdiniz. Devleti yönetenler sizi bir tanıyabilseler, bırakın ülkeden göndermeyi, sizi burada tutabilmek için ellerinden gelen her şeyi yaparlar. Dün arkadaşlarla valiliğe çıktık. Bilirsiniz vali bey yakın dostumdur. Bize "Yapabilecek bir şeyim yok." dedi. Ben ısrar ettim. "Bu öğretmenlerin hiçbir yanlışını görmedik, aksine onlardan hep iyilik, güzellik gördük." dediysem de olumlu bir netice alamadım.

Velilerin tavırları karşısında Nazif Bey daha çok duygulanmıştı. Yağmur yüklü bulutlar gözlerine hücum etti. Veliler bütün samimiyetleriyle kendilerine sahip çıkıyor, yalnız olmadıklarını hissettiriyorlardı. Buraya gelme amaçları da bu değil miydi zaten? İnsanlar dil, din, ırk ayırımı yapmadan bir arada yaşayacak ve haksızlık karşısında birbirlerini destekleyecekler. Böyle bir atmosfere dünya milletlerinin hepsinin ihtiyacı vardı. Yerküreyi yaşanır kılan tılsım, hangi milletten olursa olsun, insanlara hoşgörüyle yaklaşmakta gizliydi. Bu sırrı yıllar önce keşfeden adsız kahramanlar, dünyanın her yerinde olduğu gibi burada da kapılar açıp köprüler kurmuşlardı. Kurulan köprüler sayesinde Nikola Andreviç gibi insanlar kendilerine dost olmuşlardı.

Nazif Bey zihnini toparlamaya çalıştı. Bu kadar duygu sağanağının olduğu bir anda ne konuşacaktı, neler söyleyecekti, bilmiyordu. Ellerini birbirine kenetledi. Aklına gelen şeyleri bu güzel insanlarla paylaşmak en güzeliydi. Konuşurken sesi titriyordu:

– Gönül isterdi ki uzun seneler bu topraklarda kalalım ve çocuklarınızın yetişmesine katkıda bulunalım; ama biz, tam olarak kendimizi anlatamamışız ki ülkeyi yönetenler kalmamızı istemiyorlar. Kendilerine göre bir nedenleri olabilir. Fakat şunu bilmenizi isterim ki bizim amacımız, güneş gibi herkesi kucaklayan, herhangi bir özelliğinden dolayı insanlar arasında ayırım yapmayan bireyler yetiştirmektir. Başka hiçbir gaye ve beklentimiz yoktur. Buraya gediğimizden beri yaptıklarımız zaten ortada.

Doktor Alana, "Kişi bilmediğine düşmanlık yapabilir." diyordu içinden. Çünkü kendisi de önceleri okula karşı çıkmıştı. Öğretmenleri tanıdıkça, çevresindeki insanların çocuklarındaki olumlu değişiklikleri gördükçe fikrini değiştirmiş, hatta bir yolunu bularak oğlunu bu okula kaydettirmişti. Okul, üçüncü senesinde adını duyurmayı başarınca sınavla öğrenci almaya başlamıştı. Doktorun oğlu Andre de o sınavı kazanan öğrenciler-

den biriydi. Zeki ve çalışkan bir çocuk olduğundan matematik öğretmeni onu olimpiyat takımına seçmiş, ilk sınavda da ikinci olmuştu.

Doktor Alana'ya göre çocuklardaki değişim, çok önemliydi. Diğer çocuklar ailelerinden birer birer koparken, bu okulda yetişen çocuklar, anne ve babalarına daha çok sahip çıkıyorlardı.

Her şey güzel giderken neden böyle bir gelişmeyle karşılaşmışlardı ki… Uzatılan şefkat elini geri tepmek, çorak arazi de güller yetiştiren ve bunu yaparken de hiçbir beklentisi olmayan insanlara size ihtiyacımız yok demek, hangi akla ve mantığa sığardı?

Artık dönüşü olmayan bir yola girilmişti. Duygulanmak, üzülmek çare değildi.

Nazif Bey misafirlerine:

– Yarın on iki de uçağımız kalkacak, dedi.

Veliler müsaade isteyip ayrılınca o da öğretmen arkadaşlarının yanına gitti. Onlara:

– Bizler yeryüzü hamallarıyız, bugün burada yarın başka bir yerde, ne fark eder?

Yeter ki hamallığımızı unutmayalım, yere düşmüş bizi bekleyen başka yerlerde nice boyunduruklar var. Hadi artık evlerinize gidip eşyalarınızı toplayın, dedi.

Arkadaşlarının ardından kendisi de okuldan ayrıldı. Biraz yürüyünce ardına dönüp okula uzun uzun baktı. Ufkun sınır tanımaz yamaçlarını taradı. Bir hatıra daha kapma ümidiyle bahçeye, sabahları öğrencileri topladıkları boş alana, binaya baktı, baktı.

– Ey bu şehrin kalbi, merak etme, dedi kendi kendine. Bütün hatıralarımızı, hissettiğim binbir renk armonisi muhabbetlerimizi, gecelerde ötelerle paylaşılan hüznümüzü, neşemizi, yaşanan bütün güzellikleri yeryüzünün başka hamalları gelip alana kadar

senin göğe yükselen ruhuna emanet ediyorum. Ben gurbet ufuklarında bir müddet daha seyahat edecek, sende tattığım bütün güzellikleri irfana açık gönüllerle paylaşmaya devam edeceğim.

Yerden bir taş alıp boş alana fırlattı. Oyundan atılan çocuk gibiydi. Kızgın ve kırgın…

Sancılı bir gecenin ardından güneş yavaş yavaş yüzünü göstermeye başladı. Herkesin kendini uykunun kollarına saldığı anlarda geceyi uykusuz geçiren çileli öğretmenler, ilk defa güneşin doğuşuna sıcak bakmıyorlar, ilk defa güneşin doğuşu onları ısıtmıyordu. Çünkü bu doğuş, ayrılık vaktinin habercisiydi.

Mahalle bakkalından alınan bisküvi ve meyve sularıyla yapılan kahvaltının ardından Nazif Bey ve ailesi bir taksiye binip havaalanına geldiler. Gördükleri manzara karşısında neye uğradıklarını şaşırdılar. Bütün veliler havaalanındaydı. Ellerinde iki ülkenin bayrakları, yüreklerinde sevgi, gönüllerinde sonsuz muhabbet…

Öğrenciler, bayan veliler, çocuklar ve bazı erkek veliler duygu sağanağından etkilenmiş ağlıyorlardı. Hepsinin gönlünde, bu muhabbet fedailerinin gitmeyeceklerine dair bir his vardı. Çocuklar düzgün bir Türkçe ile "bizi bırakıp gitmeyin" diyor, yalvaran gözlerle öğretmenlerine bakıyorlardı; ama nafile… Birazdan uçak kalkacak ve her şey tatlı bir hatıra olarak dimağlarda kalacaktı.

Tek sıra hâlinde dizilen veli ve öğrencilerle vedalaşan öğretmenler, el sallayarak uçağa yöneldiler. Olup bitenden haberi olmayan diğer yolcular ise Nazif Bey'le Nikola Andreviç'in birbirine sarılmalarını seyrettiler.

– Hocam, dedi Nikola Andreviç, şu bayrakla belgeyi almanızı istiyorum.

Bayrak beyazdı. Barışın rengiydi. Severek aldı Nazif Bey, öptü ve başına koydu. Sonra kutsal bir emanet gibi çantasına

yerleştirdi.

Nikola Andreviç konuşurken titriyordu:

– Bu belge ise bir dilekçe… Şikâyet dilekçesi… Valiyi mahkemeye verdim. Bu işin takipçisi olacağım. Kim bilir belki tekrar gelirsiniz ve sizi uğurladığımız gibi karşılarız.

Ayrılırken duyduğu son sözler Nazif Bey'in hayal dünyasını da aşıyordu:

– Hocam, Türkiye'den gelen insanlar için kendi yöneticilerimi mahkemeye vereceğim aklımın ucundan bile geçmezdi.

Soğuk bir kış günü geldikleri bu ülkeden sıcak atmosferler oluşturarak ayrıldılar. Uçağın penceresinden baktıklarında kımıltısız duran şehrin uzak bir yerinde göklerin uzantısı bir yapı gördüler. Bu, geniş bir alana kurulmuş bir bina idi ve önündeki direğe asılı duran ay yıldızlı bayrak, hâlâ dalgalanıyordu.

HAZIRLIK

Büyükler "Evlat ağaç, torun meyvesi." derlerdi de pek inanmazdım bu söze. Torun sahibi olup bir süre beraber kalınca sözün ne kadar doğru olduğunu anladım. Öyle tatlı ki kerata, güneşte dura dura ballanan meyve gibi. Öğle yemeği niyetine yanaklarını yiyesim geliyor. Gerçi artık o da büyüdü, beşinci sınıfa gidiyor. Daha dün annesinin kucağından inmezdi, bugün ele avuca sığmıyor.

Evde durmak istemez, onunla gezmem için ısrar eder durur. Kıramam tabi. Babası onun gibiyken haklı isteklerini bile geri çevirdiğim olurdu. Oysa torunumun her türlü mihnetine, arzu ve isteklerine katlanıyorum.

Bugün de tutturdu, "Dede ille de Yalnız Ardıç'a gidelim.", dedi. Gitsen olmaz, gitmesen olmaz. İki arada bir derede kaldım. Neyse gidelim bari. diyerek birlikte bayırı saran toprak yola koyulduk.

Ellerimiz arkada, salına salına yürüyoruz. Merak ettiği her şeyi soruyor bana. Ben de dilimin döndüğü kadarıyla sorularını cevaplamaya çalışıyorum. Yalnız Ardıç'ın bulunduğu, köye nazır tepeye gelince durduk. Asude bir yer burası. Aslında burada, Yalnız Ardıç diye nam salmış iri gövdeli, eski bir ağacın dışında dikili başka bir şey yoktur. Fakat yine de insanlar boş zamanlarında buraya gelirler. Bir süre oturup köyü seyrettikten sonra, çıktıkları gibi inerler derman kesen dik yokuşu.

Aşağı yukarı on senedir uğramadığım Yalnız Ardıç mevkii, dört mevsim şırıl şırıl akan suyu ve yemyeşil düzlüğü ile cazibesini hiç kaybetmemiş. Eskiden çok uğrardım buraya. Yanımda da mutlaka Mehmet olurdu. Tabir–i diğerle "Hazırlık Mehmet"

Hey gidi Mehmet hey!

Gayrı ihtiyari ağzımdan çıkan Mehmet kelimesi, bizim torunda bir merak uyandırmıştı. Yüzünü bana dönüp;

– Dede, Mehmet kim, diye atıldı.

Bunu torunuma nasıl anlatırım, bilemiyorum; ama aslında Mehmet, içimde çoktan kabuk bağlamış bir yaradır.

Duymamış gibi yapıp başımı ters istikamete çevirdim. Fakat ne yaparsam yapayım onun ısrarından kurtulamayacağımı biliyordum. Aklına takılan şeyleri bertaraf etmeden rahat etmez, kendisi rahat etmediği gibi başkasına da rahat vermez.

– Çok yoruldum, ağaca yaslanıp biraz dinleneyim, sonra anlatırım, dedim.

Fel fecir okuyan gözlerini bir an bile üzerimden ayırmadan, merakla, anlatacaklarımı beklemeye başladı.

– Yıllar, evvel Mehmet'le ben de senin gibi çocuktuk. Birlikte büyümüştük onunla. Farklı bedenlerde aynı hayatı yaşıyorduk. Elemlerimiz, hüzünlerimiz, sevinçlerimiz hep aynıydı.

Kendimizi tanımaya, çevremizi algılamaya başladığımız çocukluk günlerimizde annelerimizin elimize tutuşturduğu küçük bohçalara sarılı azıklarla yola koyulur, hayvanları otlatmaya birlikte giderdik.

Okula da birlikte başlamıştık. Ağabeylerimizden miras kalan siyah önlükleri giyip geleceğin doktor, öğretmen, polis ve siyasetçilerinin arasına biz de katılmıştık. Çok çabuk alışmıştık yeni hayatımıza. Önlükler üzerimizde iken ayaklarımız yerden kesiliyor, bir anda kendimizi yaşadığımız hayatın dışında; ama daha güzel bir yerinde buluyorduk.

Elbiselerimiz siyahtı; fakat hayallerimiz bulutlar gibi bembeyazdı. Okul çıkışı en çok buraya uğrar; şırıl şırıl akan suyun yanında çimlere uzanıp masmavi gökyüzünü seyrederdik.

Bugünkü gibi hatırlıyorum, beşinci sınıfta okurken bir öğle vakti öğretmenimiz Mehmet'le beni yanına çağırıp "babalarınıza söyleyin, yarın okula gelsinler", dedi. Bir gün sonra babalarımızla birlikte öğretmenimizin yanına gittik. Zeynep Öğretmen, sıcacık bakışlarıyla bizi süzdükten sonra babalarımıza döndü ve buyurgan bir ses tonuyla "Bu çocuklar mutlaka okumalı, okumazlarsa ikisine de yazık olur, hem siz okutmasanız bile bir yolunu bulur ben okuturum." dedi. Özellikle son söz o dakikaya kadar susan babamı etkilemişti. Rahmetli babam, sesini akort edip "Ne demek öğretmen hanım, oğlum istesin, gerekirse ceketimi satar okuturum." demişti. O an dünyalar benim olmuştu. Bu konuşmanın üzerinden iki ay geçti geçmedi öğretmenimizin tayini çıktı. Bizim okul işinin yattığını düşünürken bir akşam Mehmet'in babası bize geldi. Gece yarılarına kadar babamla sohbet ettiler. Konu tabi ki bizim okul meselesiydi.

Sonunda şehirde iki odalı, küçük bir ev tutuldu. Ev küçüktü ama bize yetiyordu, hatta odanın birini kullanmıyorduk. Kullanmak istesek bile koyacak eşyamız yoktu ki.

Bu eve ait en güzel şey Mehmet'in sürekli ders çalışmasıydı. Onun azmi beni de kamçılıyordu; fakat ne kadar gayret edersem edeyim onun gibi uzun süreli çalışamıyordum. Karanlığın erken çöktüğü kış aylarında, sobada yanan odunların sesine kendimi kaptırır; hemen uyuklamaya başlardım. Gözlerimi açtığımda Mehmet'in hâlâ ders çalışmakta olduğunu görürdüm. Bu durum, tam üç sene devam etti. Sonunda Mehmet, Ankara Hasanoğlan Öğretmen Okulu'nu kazandı. Ben herhangi bir okul kazanamamıştım. Mehmet'ten ayrılacağım için çok üzülüyordum. Çünkü o, benim biricik dostumdu. Tam üç sene birlikte kalmamıza rağmen bir gün bile birbirimizi kırmamıştık. İşte böyleydi bizim

dostluğumuz. Neyse, Mehmet'ten sonra ilçede okumaya devam ettim. Bir ay kadar evde tek başıma kaldım. Baktım olmayacak, ilçede yeni açılan yurda taşındım. Farklı yerlerde olduğumuz için sürekli görüşemiyorduk, ancak yazları görüşüyorduk Mehmet'le. Hatta çocukluk hatıralarımızın mekânı olan Yalnız Ardıç'a, yani buraya gelip sohbet bile ediyorduk.

Görüşmelerimiz hemen hemen her yaz devam etti. Mehmet, bu görüşmelerimizde "Kendimi geleceğe hazırlıyorum, Türkiye'nin en güzel üniversitelerinde okumak istiyorum Ahmet." derdi. O istedikten sonra emellerine ulaşacağını biliyordum. Sonunda istediği oldu. Hacettepe Tıp'ı kazandı. Ben de Gazi Üniversitesi'nin Tarih bölümünü kazanmıştım. Aynı bölümde olmasa bile aynı şehirde okuyacaktık. Ankara kocaman bir şehir. Okulun biri bir yerde, diğeri başka bir yerde. Buna rağmen, üç sene önce olduğu gibi onunla aynı evde kalmak istiyordum. Fakat bu isteğime olumsuz cevap verdi, üniversitenin yurdunda kalacağını söyledi. Ben de ısrar etmedim. Israr etsem bile ısrarımın bir işe yaramayacağını biliyordum. Hani birbirimizi hiç kırmazdık, demiştim ya o, eskidenmiş. Bizden ayrı kaldığı dönemlerde Mehmet'e bir hâl olmuştu. Bilerek ya da bilmeyerek kırıcı davranışlar sergileyebiliyordu.

Okulların açılmasına bir hafta kala yola düştük. Onu kendi okulunun yurduna yerleştirdikten sonra ben de Gül Yurdu müdürü Ali Bey'den aldığım referansla özel bir yurda yerleştim, iki ay sonra da beş kişinin kaldığı bir eve çıktım.

O evde de çok güzel günlerim geçti. Arkadaşlarımın hepsi iyi insanlardı. Onlar, bana Mehmet'in ortaokul dönemindeki hâlini anımsatıyorlardı. Üstelik Mehmet'te bulunmayan farklı özelliklere de sahiplerdi. Nasıl desem, sanki hepsi aşk mektebinin piri Yunus ve Mevlana idiler. Belki de birer melekti. Ne bileyim çok iyilerdi işte.

Evde onlarla beraberken zaman su gibi akıp geçerdi. Gece yarılarına kadar kitap okur, sohbet ederdik. Hele o çay sohbetleri yok mu, hâlâ bugün gibi aklımda. Arkadaşımızın biri ortaya bir konu atar, orada bulunan herkes konuyla ilgili fikrini söyler, sıra birinden diğerine gelene kadar demlikteki çay biterdi. İşi abartıp bir gecede iki, bazen üç defa çay demlediğimiz olurdu.

Şu an torunuma anlattığım şeyleri böyle ayrıntılı olarak kimseye anlatmamıştım. Beni zorlayan herhangi bir şey olmamasına rağmen niçin ayrıntıya girmiştim, bilmiyorum. Herhalde Yalnız Ardıç'ta bulunuşum bunda etkili oldu. Torunumun ilgiyle dinlemesi de başka bir etkendi. Kaşlarını kaldırıp;

– Yeni arkadaşlarına alışınca Mehmet arkadaşını unutmadın, değil mi, dedi. Ben de;

– Unutmadım; ama Mehmet'le daha az görüşüyorduk, dedim. Sonra konuşmama kaldığım yerden devam ettim:

– Sık olmayan bu görüşmelerimize maalesef gittikçe artan bir resmiyet hâkim olmaya başlamıştı. Yediği lokmalar ayrı gitmeyen iki dostun yerinde birbirine yabancı iki insan vardı artık.

Üniversiteyi bitirdikten sonra Ankara'da özel bir dershanede öğretmenliğe başladım. O günlerde Mehmet öğrenciydi. Yanıma pek gelip gitmezdi. İki sene sonra mastır yapmak için Amerika'ya gittiğini duydum. Buna şaşırmadım, çünkü Mehmet idealist bir insandı ve o idealini gerçekleştirmek için her türlü hazırlığı yapardı. Yıllar sonra doktorasını tamamlamış olarak kendi üniversitesine döndü.

Eski günlerin hatırına, ziyaretine gittim. Özel bir zevkle seçilmiş mobilyalar, pirinç çerçeveli tablolar ve köşeleri tutan çiçeklerle küçük bir sarayı andıran odasında tek başına oturuyordu. Beni görünce sevinir gibi oldu. Ne yaptığımı, ne işle uğraştığımı sordu. Ben durumunu bildiğim için onunla ilgili soru sorma gereği duymamıştım. Uzun olmayan bir görüşmeden sonra veda-

laşıp ayrıldım.

Acı olan şu ki Mehmet yükseldikçe geçmişiyle olan bağları zayıflıyordu. Hani civciv yumurtadan çıkar da kabuğunu beğenmez ya, Mehmet'inki de o hesap.

Ha, ne diyordum? Daha sonraları da ziyaret ettiğim oldu. Ben her defasında geçmişin güzel günlerinden, anılardan bahsederdim, o ise geçmişte hiç yaşamamış gibi; "Boş ver sen maziyi, geleceğe hazırlık yap." derdi. "Peki, bundan sonraki planın ne, bundan sonra neyin hazırlığını yapacaksın? diye sorduğumda ise gözlerini kısarak ufka bakar, "Bu üniversitede iyi bir akademisyen olmak.", derdi.

– Akademisyen ne, dede?

– Senin anlayacağın şekilde söylemek gerekirse, üniversitelerde hoca olmak.

– Olabildi mi peki?

– Tabi oldu, hem de iyi bir akademisyen… Bilim çevreleri hep ondan bahsediyordu. Bir konferans sonrası onu tebrik ettim ve "Mehmet, artık hazırlık yapacağın bir şey kalmadı herhâlde." dedim. Dudak ucuyla "Teessüf ederim Ahmet, bu kadar insanın ilgi gösterdiği bir kişinin 'artık yeter demesi' mümkün mü, şimdi de siyasete girmenin hazırlığını yapıyorum." dedi.

Bir şeyi yalnız istemek yetmez, ona ulaşmak için hem çalışacaksın hem de talihin yaver gidecek. Mehmet de her ikisi de vardı. İlk seçimlerde milletvekili oldu. Hayatı aktivite içinde geçtiği için bütün vekillerden çok çalışıyor; böylece hem halkın hem de siyaset çevrelerinin dikkatini çekiyordu. Alkışlar, tebrikler, sevgi gösterileri onu mutlu ediyordu. O da milletine layık olmak için yeni projeler geliştiriyor, yeni hazırlıklar yapıyordu.

– Maşallah, çok çalışkanmış!

– Çalışkandı, çalışkandı ya…

Torunum Mehmet'in hikâyesine kendini kaptırmıştı."Sonra,

sonra ne oldu?" diye atıldı.

– Sonra, uzun süre yüz yüze görüşemedik Mehmet'le. Televizyonlarda görüyordum onu. Bazen hararetli bir tartışmanın içinde, bazen bir basın toplantısında ya da bir iş yerinin açılışında… İdeal fikirleri, geleceğe ait düşünceleri insanların ilgisini çekiyordu. En çok vurguladığı kelime ise 'hazırlık' idi. "Hangi meslekten olursak olalım, daha iyiye ulaşmak için mutlaka hazırlık yapmalıyız." diyordu. "Geleceği inşa etmek için bugünden hazırlık" bu söz onun ağzına yapışan bir slogan olmuştu. Her gittiği yerde kendi ürettiği bu sloganı söylüyordu.

Bir gün, akşam haberlerini izlerken sunucunun, "Ankara milletvekili Mehmet Fanican özel arabasıyla kaza geçirdi." dediğini duydum. Bizim Mehmet'ten bahsediyordu. Karmaşık duygular yaşayarak gözlerimi televizyona diktim. İyi bir haber beklerken ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldığını öğrendim. Sonra aklıma eşini ve çocuklarını aramak geldi. Hem onları teskin etmeye çalışıyor hem de Mehmet hakkında bilgi almak istiyordum. Ne yazık ki hayati tehlikesi devam ediyormuş. Doktorlar ellerinden geleni yapmışlar, dua etmekten başka çareleri yokmuş. Onu görmek için birkaç gün sonra hastaneye gittim.

Birbirine girmiş, anlamsız kablolarla köşedeki makineye bağlı olarak, boylu boyunca yatağa uzanmış yatıyordu. Tıpkı burada çimlere uzandığımız günlerdeki gibi. Onu böyle görünce kalbim acıyla doldu. Geçmişin hülyalı günleri bir bir gözlerimin önünden geçti. Öğretmen okulunda okuyan delikanlı, Hacettepeli genç, mastırını Amerikalarda yapmış akademisyen yoktu artık. Alkışlandıkça coşan, coştukça konuşan profesör de yoktu. Karşımda, belki de ömrünün son günlerini yaşayan, ilk defa uzun bir yolculuğa hazırlıksız olarak çıkmak zorunda kalan biri duruyordu.

– Öldü mü?

– Hangi fâni, bu dünyada ebedi kalmış ki yavrum? Sana öğrettiğim duaları unutmadın, değil mi?

– Unutmadım dede.

– Hadi öyleyse kabristana gidip dua edelim. Kim bilir, belki de sağlığında ahiret hayatına hazırlık yapamamış olan biri vardır ve en sadık arkadaşından bir fatiha bekliyordur…

Dede torun yola koyulduğumuzda poyrazın kırbaçladığı Yalnız Ardıç'ın yaprakları hışırdıyor, sanki o da Mehmet için Âlemlerin Yaradanı'na niyazda bulunuyordu.

ALLAH’IN EMANETİ

Bulutların arkasına gizlenen güneş, öksüz bakışlarla karşı tepeye altın tozlarını serpiştiriyordu. Doğudan esen rüzgâr, bulut kümelerini toplayıp batıya sürükleyince güneşin sarı sıcağını üzerimde hissetmeye başladım.

Güneşin alevden ışıkları ağaçların yapraklarında, kayıtsız bakışlarla etrafı süzen evlerin pencerelerinde ve yanımdan hızlıca geçen arabaların camında yansıyor, titrek buğular oluşturarak göğe yükseliyordu.

Ancak henüz etrafı yüksek binalarla çevrili ana caddeye gelmemiştim ki biraz önce rüzgârın sürüklediği bulutlar, yanlarına diğer bulutları da katarak şehri baştan başa kapladı. Gökyüzü mavisini yitirip koyu gri bir renge büründü. Başımı indirmeme fırsat bulamadan damlalar alnıma düşmeye başladı. Islanmamak için koşarak eve gittim.

Pencereden baktım. Yağmur yağmıyordu da sanki ince ipler gökle yeri birleştirmişti.

Kapının zili üst üste çaldı. Bir düşten uyanır gibi gözlerimi pencereden aldım. Kapıyı açtım. Karşımda Nihat duruyordu. Elbiseleri üstüne yapışmıştı. Baştan ayağa ıslanmıştı. Yüzünde korkunun izi vardı. Hemen içeri girmesini söyledim, girmedi.

Titrek ve endişeli bir ses tonuyla;

– Ahmet’i Ankara’ya sevk ettiler, seninle götürebilir miyiz, dedi.

Ahmet… "Ahmet kim?" diyecek oldum. Ahmet… Birkaç gün önce dünyaya gelen oğluydu.

Demek anne karnındaki huzuru, temiz ortamı dünyada bulamamıştı. Henüz görmediği, tanımadığı bir âlemin dertlerine dûçar olmuştu.

– Sen aşağıya in, ben geliyorum, dedim.

Hızlı bir şekilde kalın bir şeyler giyip aşağıya indim. Yağmur, pencere arkasında göründüğünden daha şiddetli yağıyordu. Ben arabaya bindiğimde Nihat kapıyı yeni açıyordu. Islanmak ya da ıslanmamak umurunda değildi. O başka âlemlerdeydi. Galiba Ahmet'i düşünüyordu.

– Biraz acele edelim, dedi.

Yağmur sularının aktığı sokak aralarında ilerliyorduk. Nihat'ın duygularını anlamaya çalışıyordum. Bebeği henüz kucağına alıp sevememişti. Karışık duygular yaşıyor olmalıydı.

Nihat'ın evine geldiğimizde kayınvalidesi Ahmet'i çoktan hazırlamıştı. Battaniye ile iyice sarmıştı. Hatta üşümemesi için battaniyenin üzerine bir de kalın bez koymuştu. Ahmet'in dünya yolculuğu hastanede başlamış, yine hastanede devam edecekti. Eğer yaşarsa çektiği elemleri lezzet olarak yeniden yaşayacaktı.

Bebeği, arka koltuğa uzunlamasına yatırdı anneannesi. Masumiyeti yüzüne yansımıştı. Bir bebeğin en doğal hakkını bile kullanamıyordu, anlaşılan o ki ağlayacak gücü yoktu. Çantanın içinde adeta cansız bir nesne gibiydi. Kıpırdamadan öylece duruyordu.

Dar sokaklardan ana caddeye çıktık. Rahmet bütün hızıyla yere iniyordu. Arabanın sileceği yağmurun hızına yetişemiyordu. Birçok insan otobüs duraklarına birikmiş, birçoğu da çantasını şemsiye olarak kullanıyordu. Dışarıda bunlar olurken arabanın içinde ürperten bir sessizlik vardı.

Kübra Hanım gözlerini bebekten alamıyor, annesi ise eşarbı-

nı ağzına tutmuş dışarıyı seyrediyordu. Nihat'a baktım, yüzündeki endişe henüz kaybolmamıştı. Bu kasvetli havayı dağıtmak için:

– Ahmet'i Ankara'ya niçin sevk ettiler, dedim.

Nihat:

– Beyninde ödem oluşmuş, dedi.

Durumu birkaç kelimeyle özetledi. Fakat kelimeler ağzından zorla çıktı. Baba olmanın zevkini henüz tatmamıştı. Dokuz aydır kurduğu hayaller gerçeğin sularında kaybolmuştu. Hakikat hayalin önüne geçmişti. Sanki Yüce Makam sınanmanın daimi olduğunu hatırlatıyordu.

Yola çıkalı on beş yirmi dakika olmuş, olmamıştı. Şehri baştan başa saran yağmur yüklü bulutlar biz yola devam ettikçe seyrekleşmiş, yağmur da hızını kesmişti. Biraz sonra da ne bulut kaldı ne yağmur. Güneş, bütün güzelliği ve taravetiyle ortaya çıkmıştı. Yola düşen güneş ışıkları ise birikmiş yağmur sularından yansıyarak tekrar yükseliyordu. Yolun sağında ve solunda boz tarlaların içine serpiştirilmiş gibi duran çok sayıda ev vardı. Evlerin önünde birkaç ağaç, biraz yeşil alan… Onlar da yanlarından hızla geçtiğimiz için birden kayboluyordu.

Ankara'ya varana kadar Nihat'ın telefonu hiç susmadı. Hastaneye gitmekte olduğumuzu duyan bütün arkadaşlar aradı. Onlar aradıkça Nihat tebessüm ediyordu. Acılar paylaşıldıkça azalıyordu. Bir saat önceki Nihat'tan eser kalmamıştı. Artık gülebiliyordu. Hatta kendisi teselliye muhtaç olduğu hâlde eşini ve kayınvalidesini teselli etmeye çalışıyordu:

– Ne yapalım Allah nasıl takdir ettiyse öyle olur. Sebepleri yerine getirip gerisini Allah'a bırakalım. Şu durumda Rabbe teslim olmaktan başka elimizden bir şey gelmez. Teslim tevekkülü, tevekkül de huzuru beraberinde getirir. Canımızı sıkmamız, ağlayıp inlememiz Ahmet'im için hiçbir fayda sağlamaz, belki de onu incitir, diyordu.

Hastaneye vardığımızda vakit ikindi sonrasıydı. Bizim gibi telaş eden çok sayıda insan vardı. Hastane kapısından girip çıkanın haddi hesabı yoktu. Nihat, bebeği kucağına aldı. Hızlı adımlarla acil servisten giriş yaptık. Hasta kabulde bizi kötü bir sürprizin beklediğini sonradan fark ettik.

Görevli:

– Maalesef çocuk servisimiz kapalı, dedi.

Başımızdan aşağı adeta kaynar sular döküldü. Yol yordam bilmediğimiz bu şehirde şimdi ne yapacaktık?

Ben daha soğukkanlıydım. Nihat'a dönüp:

– Başka bir hastaneye gidelim, dedim.

Apar topar başka bir hastanenin yolunu tuttuk. Akşam vakti olduğundan trafik yoğundu. Kısa manevralarla arabaları geçerek hastaneye ulaştık. Bari burada geri çevrilmeyelim, diye hepimiz dua ediyorduk. Belki duanın gücü belki de Ahmet'in acziyetinin bir sonucu olarak onu alıp muayeneye başladılar. Çocuk bölümünde bir tane yatak boşmuş, onu da Ahmet doldurdu.

Merakla, doktorun söyleyeceklerini bekliyorduk. Koridorda, banklara oturduk. Nihat eli cebinde bir sağa bir sola yürüyüp duruyordu. Koluna girip biraz dışarı çıkardım. Hava alırsa rahatlayacağını sanmıştım. Stres ve sıkıntı bütün bedenini sarmıştı. Onu rahatlatmak mümkün değildi. Tekrar içeri girdik. Kübra Hanım, annesinin omzuna başını dayamış, çaresiz bir şekilde duruyordu. Acının heykelini görmek isteyen ona bakabilirdi. Donuk bakışlarıyla çaresizliğin resmigeçidini sunuyordu. Bana öyle geliyordu ki içinden "Mümkünse benim canımı alın, bebeğime verin." diyordu.

Birkaç dakika sonra bizi doktorun odasına çağırdılar. Bir müjde, güzel bir haber yüreğimizi serinletirdi. Ancak beklediğimiz haber çıkmadı. Doktor, bildiğimizden farklı şeyler söylemedi.

– Yarın beyin tomografisini çekeriz, daha doğru bir tanı koyarız, dedi.

Bir sonraki gün öğle saatlerinde tekrar görüştük. Doktor:

– Bebeğin beyninde ödem tespit ettik. Bu durumda yüzde doksan beş onu kaybedebiliriz. Eğer yaşarsa spastik olur. Buna da kendinizi hazırlayın, dedi.

Odadan çıkarken içimden doktora kızıyordum. Fakat benim kızmamla ne değişir ki? Ağır aksak yürüdük koridorda. Resmî kayıtları başlatmak için hastanenin başka bir bölümüne gittik. Fırtına sonrası sessizliği vardı Nihat'la bende. Belki yarasına merhem olurum diye güzel şeyler söylemeye çalıştım.

– Kardeşim, dedim… Allah kimseye taşıyamayacağı yük yüklemez. Eğer Ahmet ölürse cennet kuşu olur. Hem de senin şefaatçin olur. Ölmez, yaşarsa ona harcadığın her bir dakikanın mükâfatını alırsın.

Sanki ben bunları bilmiyor muyum, der gibi yüzüme baktı. Bakışları öyle hisli ve içtendi ki yüreğime bir köz gibi düştü.

Evrakları görevliye teslim edip oturma salonuna geçtik. On bir, on iki yaşlarında bir kız çocuğu dikkatimi çekti. Çocukcağız ayakta durmaya çalışıyor, ama duramıyordu. Koltuklardan tutunup ayağa kalktı. Yüzünü bize dönünce gerçeğin farkına vardım. Babası yanına geldi. Babasına bir şeyler anlatmaya çalışıyor, ama tam ifade edemiyordu. Nihat'a baktım. O da çocuğu izliyordu. Hem de gözleri nemli bir şekilde. Çocuk beyin özürlü olduğundan vücuduna tam hâkim değildi. İfadeleri de düzgün değildi. Nihat'la birlikte çocukla babanın yanına yürüdük. Nihat:

– Ne şirin bir kız, sizin çocuğunuz mu, dedi.

Adam çocuğun gözünü kapatan saçlarını arkaya atıp:

– Bakımları zor olsa bile kendileri çok sevimli oluyorlar, dedi.

Samsun'dan geliyormuş, öğretim görevlisiymiş. Bizim niçin

burada olduğumuzu sordu. Öğrenince Nihat'ın omzuna elini koyup:

– Allah acil şifalar versin, dedi.

Hayat yolunda bizi hangi sürprizlerin beklediğini bilemeyiz. Karşımıza çıkan hadiselerin ekşi yüzünün ötesinde Allah bilir ne hikmetler gizlidir.

Basık koridorlarda sağa sola gidip gelen insanların hepsi de üzgün ve çaresizdi. Biz de öyleydik. Ama yaşadığımız dünya hikmetler yurduydu. Çocuğun babası kızının bu hâlde olmasının hikmetini anlamış mıydı? Onu bilemem. Fakat yüzünde inanmış bir gönlün çizgileri vardı ve bu çizgiler "Lütfun da hoş, kahrın da hoş" düsturunu yansıtıyordu.

Nihat, çocukla ilgili birkaç soru daha sordu. Aldığı cevaplar Ahmet'e nasıl bakacağının yollarını gösteriyordu. Tabii yaşarsa.

Kübra Hanım'ın telefonuyla bu hoş ve anlamlı sohbeti bitirmek zorunda kaldık.

Merdivenlerden hızla çıkıp bir kez daha doktorun odasına gittik. Doktor, elindeki çantayı masaya bıraktı. Tane tane konuşmaya başladı:

– Eğer anne sütünü alırsa tedaviye cevap verir, aksi hâlde yapacak bir şeyimiz yoktur. Biraz sonra annesi bebeği beslemeye çıkabilir, dedi.

Üç gündür şok üstüne şok yaşıyorduk. Bu da başka bir şoktu.

Kübra Hanım bebeklerin odasına doktor ve hemşirelerin giydiği kıyafetle gitti. Sabır ve heyecanla onu beklemeye başladık. Yanımıza döndüğünde tavırlarında rahatlık vardı. Bu, iyiye işaretti. Ancak bebek yaşarsa bu defa başka sıkıntılarla karşı karşıya kalacaklardı. Nihat hemen sordu:

– Ne oldu, besleyebildin mi?

Kübra Hanım'ı üç gündür ilk defa tebessüm ederken görü-

yordum.

– Evet, dedi.

Şu durumda hemen herkes bebeğin ölmesini arzu ederdi. Ama hem Kübra Hanım hem de Nihat, ne olursa olsun, Ahmet'in yaşamasını istiyorlardı. Özürlü de olsa Ahmet, Allah'ın kendilerine bir emanetiydi. Bu emaneti sahibine teslim edene kadar taşıyacaklardı.

Bir hafta kaldığımız hastaneden yüzlerimiz gülerek ayrılırken zihnî derinliklerimizde bebeğin nasıl olacağıyla ilgili soru işaretleri vardı. Fakat biz ne düşünürsek düşünelim, onu hiç yoktan var eden Allah (c.c.), Şafi isminin tecellisini de gösterebilirdi.

* * *

Nihat Beyler Aksaray'dan ayrılalı dört sene olmuştu. Arada bir telefonlaşıyorduk. Her görüşmemizde Ahmet'i soruyordum. Son görüşmemizde yine sordum. Acaba Ahmet nasıldı? Hayatı sevinç mi, yoksa keder miydi?

Nihat:

– İstersen kendisine sor, dedi.

Telefonda tiz bir ses duydum:

– Amca, ben iyiyim, sen nasılsın?

Utangaç bir ağızdan tane tane söylendiği belli olan bu sözleri duyunca tüylerim diken diken oldu. Bir sevinç dalgası bütün bedenimi sardı. Doktorların yüzde üç yaşama ihtimali verdiği, yaşasa bile özürlü olur dediği Ahmet sağlıklıydı. Akranlarından hiçbir farkı yoktu. Bilimin sükût ettiği yerde inancın zaferi boy göstermişti. Nihat dua dua yalvarmanın karşılığını almıştı. Artık kazanılmış bir imtihanın sevinciyle babalık duygusunu yaşayabilirdi. Hem de doya doya…

KARDELEN SICAKLIĞI

"Okumalı, bütün güzel insanlar okumalı; memleketine hizmet edecek, gelecekte birlik ve beraberliğimiz adına güzel işler yapacak her öğrenci okumalı." dedi. Elindeki listeye baktı çok sayıda isim vardı. "Türkiye'nin dört bir yanından gelen bu çocukların hepsi de güzel bölümler kazanmış." diyerek listeyi aldığı yere koydu.

İsimlerin karşısında çocuklarla ilgili kısa notlar vardı. Kimisinin ekonomik durumu kötü, kimisininki normal olarak belirtilmişti. Durumu ne olursa olsun, bir öğrenci kendilerine müracaat etmişse ihtiyacı var demektir. Yıllar önce yaşadığı bir hadise Salih Bey'in bu düşüncesinde ne kadar haklı olduğunu gösteriyordu. Bir öğrenciye yardımcı olamamıştı. O çocukcağız gidecek başka bir kapısı da olmayınca memleketine dönmek zorunda kalmıştı. Tabi çocuğun köye döndüğünü çok sonraları öğrenmişti Salih Bey. Eğer zamanında böyle bir şey olacağını anlamış olsaydı, onu kesinlikle göndermezdi.

Zaman zaman listeyi eline alıyor, okuyor, bazen de elini şakaklarına dayayıp düşüncelere dalıyordu. Aklaşmış saçları alnına dökülüyor ve alnındaki derin kırışıklıkları kapatıyordu. Ayağa kalkıp pencereye yöneldi. Bir süre dışarıyı seyretti. Dışarı da tatlı bir esintinin olduğu bahçedeki ağaçların yavaş yavaş sallanmasından belliydi. Güneş elini eteğini çekmek üzereydi. Önce başka bir koltuğa oturdu, vazgeçti; tekrar eski oturduğu yere döndü.

Vakıftan burs isteyen çoktu ama ellerindeki imkân isteklere cevap verebilecek kadar geniş değildi. Salih Bey'i tanıyanlar bilir. O, "Ne yapayım elimdeki imkân bu, ancak şu kadar kişiyi sevindirebileceğiz." sözünü asla söylememiştir. Kapısına kim gelirse gelsin elini boş çevirmez. Kendisinde olmayan bir şey istenmişse gider esnaf arkadaşından alır, yine verir. İnsanlara yardım etmek onda karakter hâline gelmiştir. Özellikle Ramazan ayında dükkânının önü insan kaynar. Çocuklara verdiği değerse dillere destan…

Bir gün sokakta arkadaşı ile yürürken, bir çocuk çıkmış karşılarına. Sürekli ağlıyormuş çocuk. Meğer annesini kaybetmiş, ondanmış ağlaması. Salih Bey, çocuğun elinden tutup bankın üzerine oturtmuş. Arkadaşına çikolata, bisküvi gibi şeyler almasını söylemiş. Tanımadığı adamın sıcak ilgisi çocuğu susturmuş. Çocuk susmakla kalmamış, kalpten sunulan bir tutam sevgiyle tebessüm etmeye başlamış. Gözlerinin içindeki parıltı kaybolmasın diye Salih Bey, annesi gelinceye kadar çocuğun yanında beklemiş.

"Biz kimiz ki... Biz, sadece sebebiz…" diyerek listeyi tekrar eline aldı. Düşüncelere kaldığı yerden devam etmek gibi bir hâl vardı üzerinde. Kapının açıldığını duymamıştı. İçeriye otuz yıllık hayat arkadaşı Ayşe Hanım girdi. Eşini düşünceli hâlde görünce sordu:

– Ne oldu bey, yine kara kara düşünüyorsun? İçinden çıkamadığın bir durum mu var?

Aslında Ayşe Hanım, ondaki bu hâlin ne anlama geldiğini biliyordu. Salih Bey yirmi seneden beri kendi işlerinden çok vakfın işleriyle uğraşıyordu. Hatta işleriyle ilgili bir sorun çıktığında "Aman hanım Allah büyüktür; sabah ola hayrola, bakarız yarın bir hâl çaresine." derdi. Fakat mesele öğrencilerle ilgiyse saatlerce düşünür, bir çıkar yol bulana kadar da yatmazdı.

Salih Bey eşinin sorusunu duymamıştı. Ayşe Hanım yineleyince başını kaldırıp konuşmaya başladı:

– Önemli bir şey yok, şu burs meselesi kafamı biraz meşgul ediyor da…

– Bütün bunları çocuğumuz olmadı diye mi yapıyorsun bey?

Salih Bey, eşinin, damdan düşer gibi, ummadığı anda böyle bir soru sormasının karşısında bir an ne diyeceğini bilemedi. Ayşe Hanım birkaç defa daha sormuştu bu soruyu. Gerçekten de insanlara, özellikle çocuklara ve öğrencilere yardım etmesi evlat özleminin bir işareti miydi? Doğrusu bunu kendisi de bilmiyordu.

Yerinden kalkarak hanımının yanına oturdu, elini omzuna attı.

– Bilmiyorum hanım, dedi. Bilmiyorum. Bildiğim bir şey varsa o da her şeyi kudret elinde tutan Yüce Makam istemedikten sonra bizlerin hiçbir şey yapamayacağıdır. Bizim çocuğumuz yok ama çocuklarımız var. Baksana her sene yanımıza gelen, kendilerine yardımcı olmamız için elimize avucumuza bakan onlarca çocuk var. Hepsi de ne kadar iyi çocuklar değil mi?

Ayşe Hanım dumanlı bir hayalden sıyrılarak:

– Allah analarına babalarına bağışlasın, dedi. Yaşlandık bey, yaşlandık. Bize kim bakacak?

Salih Bey, hanımının bu içli sözlerinden etkilenmişti. Demek kadıncağız hâlâ çocuk özlemi çekiyordu. Bundan sonra çocuk sahibi olamayacağını biliyordu bilmesine de bir ümitle yaşıyordu işte. Yüz yaşındaki Hz. İbrahim'e çocuk sevinci yaşatan Allah dilerse ona da aynı sevinci yaşatmaz mıydı? O istedikten sonra kim engel olabilirdi?

Ayşe Hanım mutfağa giderken Salih Bey'in telefonu çaldı. Yaslandığı yerde düşüncelere dalan Salih Bey, telefonun sesiyle iç âleminden sıyrıldı. Arayan vakıf başkanıydı.

– Salih Bey arkadaşlarla toplandık mutlaka siz de gelin, diyordu.

Salih Bey;

– Tamam, hocam, dedi ve telefonu kapattı.

Biraz sonra elinde tepsiyle, Ayşe Hanım odaya girdi. Eşiyle kahve içip sohbet etmeyi planlıyordu. Ara ara dertleştikleri olurdu ama Salih Bey'in bazı akşamlar evde olmaması sebebiyle her gün sohbet edemiyorlardı.

– Kahve yaptım içeriz diye. Kimdi arayan?

– Vakıf başkanımız Mustafa Bey.

– Niçin aramış ki?

– Bilmiyorum, ama önemli bir şey var herhâlde. Önemli olmasaydı bu saatte aramazdı.

Ayşe Hanım'ın planı tutmadı.

– Hemen gidecek misin, dedi.

Salih Bey ceketini giyerken Ayşe Hanım'a:

– Kahvemizi içince ben kalkayım, dedi

* * *

Akşamın rengi henüz koyulaşmamıştı. Ufku baştan başa kaplayan kızıllık, yavaş yavaş kaybolurken sokak lambalarının cılız ışıkları kaldırımlara düşüyordu. Havada tatlı bir serinlik vardı. Ancak serinlik arttıkça bu tatlı duygu acıya dönüşüyor ve onu üşütüyordu. Yol boyunca sıralanan dükkânların kepenkleri ağır ağır kapatılıyor, insan kalabalığına alışık meydan çarşısı, günün yorgunluğunu atmak için sessizliğe bürünüyordu.

"Keşke üzerime kaban alsaydım." dedi. Bir ara geri dönüp kalın bir şeyler giymeyi düşündü, sonra vazgeçti. "Zaten yolu yarıladım." diye geçirdi içinden. Çarşıyı kenar mahallelere bağlayan ana yoldan dar bir sokağa saptı. Evlerin pencerelerinden sızan

ışıklarla yolunu bulmaya çalışarak ilerledi.

Başkanın evi etrafı yüksek duvarlarla çevrili, bahçesinde her çeşit ağacın ve renk renk çiçeklerin olduğu güzel bir evdi ama lüks değildi. Bu evde zaman zaman mangal partileri düzenlenirdi. O zamanlar evin arkasındaki küçük bahçede adım atacak yer olmazdı. Salih Bey ilk defa burada tanışmıştı başkanla. O günü hiç unutmuyordu. Yeri geldikçe mutlaka anlatırdı.

* * *

Kapının önünde birçok ayakkabı gördü. Ayakkabılara basmamaya özen göstererek zili çaldı. Kapıyı hep "başkanım" diye hitap ettiği Mustafa Bey açtı. Selam vererek salona yöneldi, bütün gönül dostları oradaydı. Hepsiyle tek tek tokalaştı. Bu evde oturduğu yer belliydi, arkadaşları bunu bildiği için oraya kimse oturmamıştı. Sıcak göz temasları ve gönül okşayıcı kelamlardan sonra Mustafa Bey konuşmaya başladı:

– Salih Bey de geldiğine göre konuya girebiliriz, dedi.

Aslında konu belliydi. Günlerdir üzerinde durdukları burs meselesiydi.

– Arkadaşlar, dedi Mustafa Bey. Bu sene bize burs için müracaat eden öğrenci sayısı geçtiğimiz yıllara oranla arttı. O nedenle daha çok çalışmak durumundayız, sizlere verdiğimiz sayıları artırmak istiyorum, ne dersiniz?

Kimseden ses çıkmadı. Herkes başları önde düşünmeye başladı. Zaten önceki sayılara ulaşmaları zor görünüyordu. Artı bir yük iyice sıkıntıya sokacaktı kendilerini.

Ali Bey:

– Hocam kaç öğrenciye burs vereceğiz bu sene, diye sordu.

– Geçen senekinin iki katı.

– Bu imkânsız, dedi Yusuf Bey.

Salih Bey yayıldığı koltuktan doğruldu, sesini akort ederek konuşmaya başladı:

– Değerli arkadaşlar siz de biliyorsunuz ki bu iş gönül işi, bize düşen sadece çalışmak. Verecek olan Allah'tır. O, O'nun bileceği bir şey. Biz, bize düşene bakalım. Sözünü tamamladıktan sonra Mustafa Bey'e dönerek; "Başkanım bana iki yüz burs yaz", dedi.

Bu rakam salondaki herkeste şok etkisi yaptı. Onlar da biliyorlardı ki Salih Bey söylediğini yapan biridir. Ama bu kez…

Salih Bey elini dizine koyarak konuşmasına devam etti:

– Arkadaşlarımın bakışlarından bu kadar bursu bulmamın mümkün olmadığını düşündüklerini hissediyorum, ama hepiniz şahit olun bulacağım, dedi. Müsaade ederseniz bu konuyla ilgili bir anımı paylaşmak istiyorum.

* * *

Bundan yirmi sene evveldi. Otuz ikisinde, olgun denebilecek yaşta bir insandım. Allah'a şükür şimdi de durumum iyi ama o zaman çok daha iyiydi. Özellikle ihracattan büyük paralar kazanıyordum. Hemen hemen büyük şehirlerin tamamında daireler alıyor, kazancımı gayrimenkulda değerlendiriyordum. Hem kendimin hem de eşimin son model arabaları vardı. Sizler gibi değerli insanları tanımadan önce pek de hoş olmayan bir hayat yaşıyordum. Sizlerin arasına katılmama vesile olan çok değerli bir komşum vardı. Allah rahmet eylesin, vefat etti. Beni birkaç defa çaya davet etti. Onu kırmamak için bir akşam davetine icabet ettim. Başkanım belki hatırlar, ilk geldiğim ev burasıydı. Gördüm ki buraya gelen insanlar hiç de sıradan insanlar değil. O günden sonra sürekli gelmeye başladım. Bazen kaytardığım oluyordu ama gelmediğim zamanlar komşum arıyor, "Merak ettim acaba bir şey mi oldu?" diye hâl hatır soruyordu.

Aradan beş altı ay geçmişti. Komşum ezile büzüle benden

bir ricası olduğunu ama bunu nasıl dile getireceğini bilemediğini söyledi. Ben de "İşin içinde ölüm yoktur, ne istersen söyle komşu." dedim. Alnında biriken terleri silerken sesi titriyordu. "Senden; fakir, okuma imkânı olmayan beş çocuğun ihtiyaçlarını karşılamanı istiyorum." dedi. Bu istek bana çok münasebetsizce geldi. Hani kendisi için istese gam yemeyeceğim. Başkaları için, özellikle tanımadığım insanlar için böyle bir istekte bulunması bana çok saçma geldi. Karşılığı olmayan bir yere para harcamak… Bu, ticaret mantığına çok ters bir şey… İşin doğrusu pek aklıma yatmadı. Fakat onu üzmemek için "Bir düşüneyim." dedim.

Aradan iki gün geçmişti. Üzerimde iş yorgunluğu vardı. Bir an önce eve gidip dinlenmek istiyordum. Saat altı buçuktu. Şehrin insanı sıkan gürültüsünden ve boğuk havasından kurtulmak için arabayı son sürat kullanıyordum. Kırmızı ışıklara yakalanmamak için ne kadar gayret gösterdimse de hemen hemen hepsine yakalandım. O zaman "Yeni Hayat Villaları"nda oturuyordum. Evim, iş yerime oldukça uzaktı. Ana caddeden ara yola sapacakken kırmızı ışık yandı. Birden bire durdum, eğer durmasaydım karşıdan karşıya geçen bir adama çarpacaktım. Adam dedimse bizim gibi normal birinden bahsettiğimi sanmayın. Yarım bedenini, tekerleği bilye olan tahta arabayla zor taşıyan biri… Yanındaki insanların yardımıyla karşıya ancak geçebildi. Bir ona baktım bir kendime, bir onun arabasına baktım bir de kendi arabama... Aramızda derya ile katre kadar fark vardı. Oysa ikimiz de insandık. İkimizin de hayalleri, duyguları, umutları vardı. Benim lüks içinde tatmadığım zevki, kim bilir belki de bir tekerlekli sandalyeye sahip olunca yaşar, diyerek arabayı sağa çektim. İçimde garip bir his vardı. Koşarak yanına gittim.

– Seni gideceğin yere götüreyim, ister misin, dedim.

– Tabi isterim, zaten kollarımda derman kalmadı, dedi.

Dediği yere kadar götürdüm onu. Daha sonra bir tekerlekli

sandalye alıp gönderdim. İlk defa o gün tattım birilerine iyilik yapmanın zevkini. Bir tutam sevgi, küçük bir iyilik meğerse kalpteki ne boşlukları doldururmuş. O hafta gözüme her şey farklı görünmeye başladı. Solmuş, matlaşmış gördüğüm değerleri artık gerçek hüviyetleriyle algılayabiliyordum. Arabalar, evler ve yüzlerce işçinin çalıştığı fabrikalar gözümde küçüldükçe küçüldü. Bir eşyadan farklı görmediğim insanlar birden kıymet kazandı. Bu değişimi o günkü yorgunluğuma ve ruh hâlime verdim ama benzer duyguları daha sonra da yaşadım.

Eve biraz daha erken gideyim, demiştim ama o gün her zamankinden daha geç varmıştım. Eve gidince hemen komşumu aradım. "Necip Bey, sen benden beş öğrenci okutmamı istemiştin, ben on beş öğrenci okutacağım." dedim. O gün bugündür bu mutluluğu yaşıyorum.

Sözünü kesmeden devam etti.

– Şimdi söyleyin bana. Başkalarına yardım etmenin verdiği lezzeti ne de bulabiliriz, ne ile ruhumuzu yüceltir, gönül rahatlığı içinde hayatımızı devam ettiririz? Hem unutmamak gerekir ki el uzatmadığımız, sahiplenmediğimiz şey bizim değildir. Karanlık vadilerde, ıssız tepelerde büyüyen çiçeğin kokusundan yararlanabilir miyiz? Yararlanamayız. Nice gül endamlı yiğitler sahipsizlikten sararıp soldular, hatta kokuşup çevreye zarar verdiler. Geçmişe dönüp bakalım. Sadağına ok koymadığımız servi revanlar, başkalarının yaylarıyla ta uzaklara, kıyısı olmayan hayal deryalarına fırlatılmadılar mı? Memleketimizin hangi yapısında tuğla oldular?

Salondakilerin hepsi de Salih Bey'in ne demek istediğini anlamıştı.

Sessizliği Mustafa Bey bozdu.

– Ben kendi hesabıma hem vereceğim hem de bulacağım

burs miktarını arttırıyorum, dedi.

Başkanın ardından diğerleri de miktarı artırınca toplantı amacına ulaştı.

* * *

“Kimin himmeti milleti ise o, tek başına bir millettir.” Bu veciz sözü ilk duyduğunda anlamak için biraz düşünmüştü. Oysa şimdi anlamaya çalışmıyor bizzat yaşıyordu. Salih Bey söz verdiği gibi iki yüz tane bursu bulmuştu. Onun mütebessim çehresi, kararlı tutumu diğer arkadaşlarını da gayrete getirmiş, onlar da hedeflerine ulaşmışlardı.

Yusuf Bey:

– Bizi gayretlendirip gönüllerimize kardelen sıcaklığı yaymasaydın bu işte muvaffak olamazdık, deyince Salih Bey’in yüzü kızardı.

Hz. Ömer’in, komutanlıktan azlettikten sonra Hz. Halid’e söylediği “Halid, Allah şahidim olsun seni çok seviyorum. Fakat halk, kazanılan zaferleri senin şahsında biliyordu. Ben inanıyorum ki bize bu zaferleri lûtfeden Allah’tır. (c.c.)” sözünü hatırlayarak;

Yusuf Bey’e döndü ve “Yusuf Bey kardeşim, biz kim bu güzelliklere sahip çıkmak kim? Biliyorsun Allah isteyince bir sineğe, bir karıncaya önemli işler gördürüyor. Acizliğimize binaen bize de bu güzellikleri nasip etti.” dedi.

AÇLIK VE ASALET

Akşam geride kalmış, vakit gece yarısına ulaşmıştı. Şehir, erken uyanma hevesiyle yıldız desenli örtüsünü üstüne çekerek çoktan ölüm sessizliğine bürünmüştü. Karanlık kat kat sarmıştı evleri ve sokakları.

Her zaman olduğu gibi yine asfalt değmemiş bu sokaklara bakıyorum. Üç seneden beri Nijer'de, Afrika'nın bu küçük ülkesindeyim. Bu süre içinde ne sokaklar ışığa kavuştu ne de benim ışığa olan hasretim bitti. Şöyle, sokak lambalarından sağılan ve dolunayın aydınlığına karışan ışık tayfları altında yürüyebilecek miyim? Bol ışıklı bir kamelyanın altına oturup "siyah incilerim"le geceye gündüz rengi çalabilecek miyim, bilemiyorum.

Açık pencereden ılık, yapışkan havanın yumuşak dokunuşlarla yüzümü okşamasına aldırış etmeden bir süre tenha ve karanlık sokakları seyrettim. Bir yandan kara kıtanın aç insanlarını bir yandan da eşimin, akşam yemeğinde söylediği şeyleri düşünüyordum.

O, bir hizmetçi tutmamı istemişti. Başkalarına göre gayet masumane olan bu istek, doğrusu benim pek hoşuma gitmemişti. Hizmetçiye ödeyeceğim para değildi beni düşündüren. Çünkü bulunduğumuz şehirde insanlar çok cüzi paralarla çalışıyorlardı. İnsan emeğinin yok pahasına tüketildiği bu yerde bir değil birkaç hizmetçi tutabilecek imkânımız vardı. Fakat binlerce kilometre uzaktan, kendilerine hizmet etmek için geldiğim kişilerin, parasıyla olsa bile, bana hizmet etmelerini nasıl isteyebilirdim? Bu durumda, hayatlarını siyah tenli insanların alın terini sömürerek geçirenlerden benim ne farkım kalırdı?

Eşim bütün bunları düşünen ve bilen birisiydi oysa. Uçağımız henüz Türkiye semalarında iken bizi nelerin beklediğini, hangi maksatla yola çıktığımızı anlatmıştım. "Kabul." demişti. "Rıza istikametinde attığın her adımda senin yanındayım, yeter ki Allah'ın hoşnutluğunu kazanalım." demişti.

Pencereyi kapatıp perdeyi çektim. Evin içi de dışarısı kadar tenha ve sessizdi. Duyduğum, lambadan gelen tekdüze bir ses... Bir de beynimi esir alan düşüncelerin kafamda oluşturduğu zonklamalar…

Ağır ve kararlı adımlarla çocuk odasına doğru yürüdüm. Eşim, burada dünyaya gelen ve henüz altı aylık olan oğlumuzu uyutmakla meşguldü. Beni görünce el işaretleriyle çocuğun uyuduğunu, sessizce odadan çıkmam gerektiğini belirtti. Emre itaat etmedeki inceliği kavramış bir nefer gibi denileni yapıp gerisin geriye odadan çıktım. Salonda, koltuğa henüz yaslanmıştım ki bu kez kendisi geldi. Karşımdaki koltuğa otururken:

– Canın sıkkın gibi, dedi.

Ses vermedim. Gerçekten canım sıkılıyordu; fakat canımı sıkan onca şey arasında beni en çok düşündüren hizmetçi meselesini nasıl söyleyecektim? Sessizliği bozmadığımı görünce;

– Sen bir şeylere üzülmüşsün belli, dedi. Akşam ki konuştuklarımız kafana takılmış olmalı, diye de ekledi.

Söyleyeceklerimi onun ağzından duyunca biraz rahatlamıştım. Ben de konuya hemen girebilirdim; fakat sözlerimle onu incitmek istemiyordum. Çünkü o, bir eş olmaktan çok öte anlamlar ifade ediyordu benim için. Çoğu insanın adını bile duymadığı Nijer'e yüreklerimizi birbirine katarak gelmiştik.

Gözleri üzerimde, bu, sıkıcı havayı dağıtmak için bir şeyler söylememi bekliyordu. Önce "biraz abartıyor muyum" diye bir düşünce belirdi kafamda. Bir süre, konuyu açıp açmama kararsızlığı yaşadım. Sonra saatlerdir zihnimi meşgul eden düşüncelerden kurtulmak için;

– Bizden öncekiler burada nasıl bir hayat yaşamışlarsa biz de onlar gibi yaşamalıyız. Hizmetçi tutmamı istiyorsun. Bu, senin hakkın fakat biliyorsun ki biz buraya rahat etmek için değil, insanları rahat ettirmek için geldik. Almadan vermenin güzelliğini göstermeliyiz. Beyaz adamın eli hiç sevgiyle uzanmamış kıvırcık saçlı çocukların başına. Aksine hep aşağılamışlar; hor, hakir görmüşler onları. Biliyorum, söylediklerimin hizmetçi tutmak fikriyle bir ilgisi yok fakat yine de, bana biraz tuhaf geliyor bu istek. Anlayacağın ben hizmetçi tutmak istemiyorum, dedim.

Sözümü bitirince üzerimden bir ağırlığın kalktığını hissettim. Ellerim birbirine kenetli olarak dizlerimin arasında öylece bekledim. Başımı kaldırıp bakmadım. Şimdiye kadar hiçbir isteğini geri çevirmemiştim. Böyle bir tepkiyle karşılaştığı için çok üzgün olmalıydı. Bir süre ne ben konuştum ne de eşim. Merak edip başımı kaldırdığımda onun tebessüm ettiğini gördüm. Omuzlarını kaldırıp;

– Sen nasıl istiyorsan öyle olsun, dedi. Hem hizmetçiyi çalıştırmak için değil, yanımda kalması, yalnızlığımı paylaşması için istemiştim. Bazen geç vakitlere kadar okulda kalıyorsun. Sen yokken oturup konuşabileceğim bir yoldaş olursa iyi olur, diye düşünmüştüm. Ayrıca vereceğimiz üç beş kuruşla bir gariban daha sıkıntıdan kurtulur, ama sen istemiyorsan hizmetçi tutmayız olur biter.

Ne güzel sözlerdi bunlar! Eşim, her zamanki iyi niyetini göstermişti. Meğer ilk akşamdan beri kendimi boşuna üzmüşüm. Konuşurken pembeden kırmızıya meyleden yüzüne bakarak;

– Neyse, sabah ola hayrola, diyerek geçici bir süre konuyu kapattım.

***

Bekçi Efendi, içeri girdiğinde önümdeki dosya ile meşguldüm. Arkasında utangaç ve çelimsiz biri duruyordu. Avurtları çöküktü. Göz çukurlarından hemen fırlayacakmış gibi duran iri, parlak gözleri, kaç zamandır huzurun ışıltılarına hasretti, kalın du-

dakları kaç zamandır tebessüm etmiyordu, ancak Allah bilir. İçim acıyla burkuldu.

Her halinden açlıkla sınandığı belliydi.

Kapının yanında kıpırdamadan duran bekçi biraz yana çekilerek;

– Hocam size bahsettiğim bayan bu, dedi. Bekçinin akrabası ve özellikle tavsiye ettiği biri olması sebebiyle getirdiği kız hakkında bilgim vardı. Okul açıldığından beri bizde çalışan bekçiye her konuda olduğu gibi bu konuda da güveniyordum. Onun tavsiye ettiği insan, en az kendisi kadar iyi, çalışkan ve işine sadık biri olmalıydı.

Her ikisi de ne söyleyeceğimi, nasıl bir tepki vereceğimi beklerken bekçi efendiye:

– Bu hanım kardeşimizi bize götür de eşimle tanışsınlar, dedim.

"Olur" anlamında başını öne eğen yaşlı bekçimiz, kızla birlikte odadan çıktı. Bir süre gözlerimi onlardan alamadım. Kapıdan çıkarken yüzlerindeki ifade öyle güzeldi ki… İş bulmanın keyfiyle yüzleri gülüyordu. Hele de kızın… İçeri girdiğinde feri sönmüş gibi donuk bakan gözleri, odadan çıkarken ışık saçıyordu. Kim bilir, belki de ayaklarına dolanan açlık zincirinin bir halkasını kırdığını düşünüyordu.

* * *

Akşam eve geldiğimde kapıyı evimizin yeni bireyi açtı. Başında işlemeli beyaz bir yazma vardı. Bu hâliyle Çukurova'da çalışan, yaz güneşinin esmerleştirdiği pamuk işçilerine benziyordu. Hâl ve hareketleri rahattı. Anlaşılan eve ve eşime ısınmıştı.

Üzerimdeki ağırlıklardan kurtulduktan sonra doğru, salona geçtim. Oğlum salonun ortasında, kendisi için serilmiş minderin üzerine sırtüstü yatmış, tavanı seyrediyordu. Beni görünce tuhaf sesler çıkararak sevincini belli etmeye başladı. Onu kucağıma aldığımda mutfaktan, yemek hazırlığı yapan eşimin sesi yükseldi. Bana:

– Sofrayı hemen kuralım mı, diyordu.

Karnım açtı. Öğleyin bir şey yememiştim.

– Tamam, kurun ben geliyorum, dedim ve oğlumu tekrar mindere yatırdım. Ben elimi yıkayana kadar hizmetçi kızla eşim sofrayı kurmuşlardı bile. Sofrada neler vardı neler… En sevdiğim yemekler, tatlı ve salatalar… Tam sultanlara layık bir sofra hazırlamıştı eşim. Bunu hak edecek ne yaptım ki, diye düşünürken birden aklıma bu hazırlıkları çok istediği hizmetçi kız için yapmış olabileceği geldi.

Eşim, oturduğu yerden yemek servisi yapıyor, ben de önüme konulan tabaktan yükselen buharın kıvrımlarına bakıyordum. Hizmetçi kız ise mutfak tezgâhına yaslanmış ayakta bekliyordu. Oturması için işaret ettim. Oturmadı. Bütün ısrarlarıma rağmen onu sofraya oturtamadım.

Bir süre ne diyeceğimi, nasıl davranacağımı bilemedim. Israr etmeme rağmen neden sofraya oturmuyordu bu kız? Ev sahibi ile hizmetçi aynı sofraya oturmaz diye düşünebileceği geldi aklıma. Belki de toktu. Memleketimize has, bu güzel yemekleri beğenmemiş olabileceği de başka bir ihtimaldi. Bunların en isabetlisi sanıyorum birincisiydi. Eğer böyle bir düşüncesi varsa hemen izale etmeliydik. Aksi hâlde atalarından tevarüs eden ikinci sınıf insan varsayımıyla hareket edip arzu etmediğimiz tavır ve davranışlara girebilirdi. Hâlbuki ne böyle bir düşünceyle hareket etmesini ne de kendisini bir hizmetçi olarak görmesini istiyorduk. Bu konuda eşimle hemfikirdik. O, bizim sürekli misafirimiz olacak, benim olmadığım zamanlarda eşime arkadaşlık edecekti. Şu anda burada, bizimle birlikte olmasının da tek amacı bu idi.

Bütün bunları yarına, daha geniş bir zamana bırakarak önümdeki yemekle meşgul olmaya başladım. Epeydir böyle bol çeşitli, memleket yemekleri yemiyordum. Olmadığından değil, bilakis istemediğimden. Akşam sabah beraber olduğum insanlar bir dilim ekmeğe muhtaçken bizim çeşit çeşit yemek yememiz uygun olmazdı.

Hizmetçi kız o akşam bizde kaldı.

İkinci gün, sabah erkenden ayrıldığım eve her zamankinden daha erken dönmüştüm. Hizmetçi kızın ilk akşam bizimle yemek yememesi kafama takılmıştı. Sabah erken çıktığım için kahvaltı yapıp yapmadığını da bilmiyordum. Bunu eve gelir gelmez eşime sordum. "Hayır, sadece öğle vakti bir şeyler atıştırdı." dedi. Eşimin bu sözlerinden sonra merakım iyice artmıştı. Bir öncekine göre daha sade olan akşam sofrasına oturduğumuzda hizmetçi kız, dün olduğu gibi yine omuzlarını silkip yemeyeceğini belirtti. Böyle sırlı tavırlara girmesi pek hoşuma gitmiyordu. Onu bu şekilde davranmaya iten sebep her ne ise, bu akşam mutlaka ortaya çıkmalıydı.

Eşimin yanına oturmasını söyledikten sonra;

– Bir evin hizmetçisi ile ev sahibi aynı sofraya oturmaz, diye düşünme. Üstelik biz seni bir hizmetçi olarak görmüyoruz. Sen bizim misafirimizsin. Bir arkadaş, bir yoldaş gibi benim olmadığım zamanlarda eşimin yalnızlığını paylaşacaksın, dedim.

Başkasıyla konuşuyormuşum gibi ne karşılık veriyor ne de harekete geçiyordu. Heykel gibi olduğu yerde, hareketsiz duruyordu. Bir süre sessiz kaldı. Ben böyle davranmasına başka sebepler ararken o uzun kirpiklerinin örttüğü iri, parlak gözlerini mutfağın içinde gezdirdikten sonra ayak uçlarına bakarak konuşmaya başladı:

– Türklerin çok cana yakın ve iyi insanlar olduğunu duymuştum. Gerçekten öylesiniz. Fakat ne yazık ki burada kalıcı değilsiniz. Birkaç sene sonra ülkenize dönebilirsiniz. Her zaman sizin gibi insanlarla karşılaşır mıyım, bilmiyorum. O nedenle bir öğün yemeği bulamadığım günleri unutup kendimi üç öğün yemek yemeye alıştırmak istemiyorum, dedi.

Sözünü bitirince yavaşça ayağa kalktı. Ağır adımlarla mutfaktan çıktı. Ben mi... Sadece sustum. Bu asil ve onurlu duruş karşısında başka ne yapabilirdim ki?

ARI

Yalnız başına, bir umudun peşine takılmış uçuyordu arı. Hangi diyardan gelmişti, yolunu mu kaybetmişti; yoksa yolunu özellikle buraya mı düşürmüştü, bilmiyorum. Yanıma kadar yaklaştı. Delici bakışlarına eşlik eden sesi bende bir endişe, bir korku hâsıl etse de onu takip etmekten kendimi alamadım.

Kanatları narindi. Uçarken ya da havada durmaya çalışırken kanatlarını sürekli hareket ettiriyordu. Öyle hızlı kanat çırpıyordu ki sanki o kırılgan, ince, narin kanatlar hareket etmiyor da küçük arı çamaşır ipine asılmış gibi havada duruyor. Öylece kalakaldığı bir anda birden yükseldi, gözle görülemeyecek bir noktaya ulaştı. Acaba varmak istediği yer orası mıydı? Galiba değildi. İnanılmaz bir sortiyle evimin önünde, küçük bahçemde yetiştirdiğim çiçeklere iniş yaptı. Fakat hemen konmadı gül yapraklarına. Tek tek dolaştı onları. "Benim gönlüm bir kelebek/ Dolaşıyor çiçek çiçek." diyen şairin gönlü gibiydi arı. Çiçek çiçek dolaşıyordu şimdi.

Karanfilleri kokladı önce. Kırmızı karanfiller günün ilk saatlerinde yüzlerini güneşe dönmüş beklerken, tek başına gezen bir arıya kucak açmakta hiçbir sakınca görmediler. Arı da o rahatlıkla bir ona bir ötekine uçup durdu. Fakat keyfe keder bir durum olmamasına rağmen arı birden kayboldu. Havaya da yükselmemişti. Peki, nereye gitmişti bu arı? Ben kendi kendime bunları düşünürken baktım, tekrar gelmiş. Beş altı defa daire çizerek uçtu. Sonra yavaş yavaş süzülmeye başladı. Bu kez hedefteki çiçekler,

karanfiller değildi. Arı, al bir şala bürünmüş reftâre salınan gülün yanına gelip yaprağına kondu. Uzun bir mücadelenin sonunda tahtına çıkan kral rahatlığındaydı şimdi. Geniş, yumuşak yaprağa ayaklarını basınca artık kanatlarını çırpmaz oldu. Gövdesine göre küçük ve zarif olan kanatlar nasıl taşıyordu bu arıyı? Saatlerce havada kalıyor, kilometrelerce yol alıyordu. Demek bu kadar işi, şu narin kanatlarla yapıyordu! Ben kanatlarının büyüsüne kapılmışken o, gülün en nazik yerinden beslenmeye başladı. Polen topluyor, gülün öz suyunu içine çekiyordu.

Onunla ilgili çok şey bilmeme rağmen bir arıyı hiç bu kadar yakından incelememiştim. Arı ile gülün muaşakası dakikalarca sürdü. Gül teslim–i silah etmiş, âdeta arının emrine girmişti. Hafif bir esintiyle sallanınca arının dışındaki varlıklarla da bir münasebetinin olduğunu anladım. Yoksa fenâfil arı olmuş, onunla bütünleşmişti.

Bu arada kızımın ince, tatlı sesiyle içinde bulunduğum âlemden sıyrıldım. Gözlerimi arı ile gülden alıp kızıma çevirdim. O, tatlı ve munis bakışlarını bahçede gezdirdikten sonra bana dönüp;

– Ne yapıyorsun babacığım, dedi.

Arı ile çiçekleri gösterdim ona. Yanıma çömeldi. Bu kez kızımla beraber seyretmeye başladık arıyı. Arı başka bir güle geçerken kızım heyecanlanıyor, işin doğrusu biraz da korkuyordu kendisini ısıracak diye. Bu korku daha bir sevimli kılıyordu kızımı. Korktukça bana sokuluyor ve acziyetini ortaya koyuyordu.

Gölgesi gözlerine düşen kirpiklerini kaldırıp kısık bir sesle sordu:

– Baba, arılar niye uçar?

– Çiçeklere konup onların öz sularını toplamak için kızım!

Verdiğim cevaptan memnun olmuş gibi "Hımm" dedi, ama başka şeyler de soracağını düşünerek "Hadi arı ne söylüyor, din-

leyelim." dedim. Maksadım hem kızımı eğlendirmek hem de arı hakkında onu bilgilendirmekti. Ben kulağımı arının bulunduğu çiçeklere doğru uzatınca o da bana eşlik etti.

Fakat bir dakika olmadan yüzünü ekşitip "Ben bir şey duymuyorum." dedi.

– Aa... Nasıl duymazsın ben duyuyorum. Bak arının söylediklerini sana anlatayım:

"Benim kovan denilen bir yuvam ve ailem var; orada mutlu bir şekilde yaşıyorum. Emeğimden ailem ve bütün canlılar yararlanırlar. Ürünüm şifa kaynağıdır; insanlar yer, hasta olanları iyileşirler. Biliyor musunuz, ben bir günde elli ya da yüz çiçeğe konuyorum."

Kendimce arıyı konuşturuyordum. Kızım bir tuhaf bakmaya başladı bana.

– Ben bir şey duymuyorum, sen nasıl duyuyorsun?

– Ben duyuyorum işte. Bak yine konuşuyor:

"Hey küçük kız sadece siz mi konuşursunuz, biz de konuşuyoruz ama sizin gibi değil. Biz dans ederek konuşuruz." Kızım hemen atıldı:

– Biz de dans ederek konuşuyoruz, ne olmuş yani?

Küçük kızım ana sınıfına gidiyordu. Öğretmenin öğrettiği oyunları hatırlamış olmalıydı. Ben arıyı konuşturmaya devam ettim.

"Biz dans ederken arkadaşımıza nektarın ve polenin nerede olduğunu işaret ederiz. Ben şimdi polenleri toplayım, diğer çiçekler için arkadaşlarımı çağıracağım. Bu işlerin öyle kolay olduğunu sanma küçük kız. Yüz gram bal için bir milyona yakın çiçeğe konuyoruz. Arkadaşlarım olmasa hayatım boyunca bir kaşık bal yapamam. Hoş, onlarla da yüz kilometre yol giderek ancak yarım kilo bal yapabiliyoruz ama elimizden gelen ancak bu. Benden korkuyormuş gibi durma. Bizim işimiz sadece, size faydalı olan balı üretmektir."

Çam yeşili gözlerinde artık şaşkınlıktan eser yoktu. Uçları kıvrılmış, sarı saçlarını eliyle düzelttikten sonra;

– Başka ne söylüyo, baba hadi anlatsana, dedi.

“Baştan beri anlattığım şeyleri kendi isteklerimizle yaptığımızı sanma. Seni, babanı, çevrende gördüğün varlıkları yani her şeyi yaratan Allah’ın koymuş olduğu kanuna göre hareket ederiz. Siz insanlar çok şanslısınız, sadece biz mi, çevrende gördüğün her şey emrinizde. Şu şeftali ağacını görüyor musun? O sulu sulu şeftalileri afiyetle yiyeceksiniz. Biz ancak çiçeğinden besleniyoruz. O da yine size dönüyor. Neyse şimdi git anneni üzmeden kahvaltını yap. Bal yemeyi de unutma!”

Baktım kızım tedirginlik yaşıyor. Gülümsedim. “Bu kadar yeter artık, arıyı rahat bırakalım da bal toplasın” diyerek pamuk ellerinden tutup kaldırdım kızımı. Biz ayağa kalkınca arı havalandı. Diğer çiçeklere konup konmama tereddüdünden sonra gözle görülemeyecek kadar uzaklara uçup gitti.

MUSKA

Döne Kadın, açık kapıdan içeri süzülürken kendi kendine konuşuyordu:

– Elim ayağım tutmuyor anam; ama ne yapayım, kızı kocaya verdik, gelin bir sene durup ayrıldı. Bütün işler bana kaldı.

Ah benim mız mız oğlum yok mu? Anasını dinleyeceğine hanımının gölgesine sığındı da çekip gitti. Ben öyle miydim? Rahmetli anamı seksen yaşına kadar yanımda taşımadım mı? Yatağa düştüğünde iki yıl, tam iki yıl öf bile demeden ona bakmadım mı? "Ana ve babanıza öf bile demeyin." diyen dinimizden hiç nasibi olmadı bu oğlanın. Olmaz tabii! Aynı babası. Sanki babası beş vakit cami mi arşınlıyor. Varsa yoksa kahvehane… Onca işi üzerime yıkıp gidiyor. Miskinler gibi vakit öldürüyor. Oğlanı da kendine benzetti.

Şu hâlime bakın. Ellisinden sonra hasta hasta çalışmak beni öldürecek. Çamaşır, bulaşık, ev temizliği hele de ineklerin altının alınması… Kollarım, emanet sanki… Öyle ağrıyorlar ki! Adamın hanımı değil sanki kölesiyim. Hiç yardım etmez. Eve gelir gelmez "Avrat yemeğim hazır mı?" der, bir elim çamaşırdayken sana nasıl yemek hazırlayım be adam! Ah şimdi kızım olacaktı ki… Anacığının eline iş mi bırakırdı...

Dış kapı çarpınca Döne Kadın birden sustu. Ürkek adımlarla kapıya yöneldi. Elindeki süpürgeyi bir kenara bırakarak adımlarını açtı. Bütün bedenini korku ve endişe sarmıştı. Gelenin komşusu olduğunu anlayınca rahatladı.

– Sen miydin komşu? Ben de bizim herif geldi, diye telaşlandıydım, dedi.

Az önce, yere bıraktığı süpürgeyi tekrar eline alıp eşikliği süpürmeye başladı. Bu arada komşusunun niye geldiğini öğrenmek için ona;

– Hayrola Zehra, bir şey mi diyecektin, dedi.

– Yok, Döne Teyze, bir ses duydum da merak ettim.

Döne Kadın mahcup bir ses tonuyla;

– Kızım, kendi kendime konuşuyordum işte, dedi.

Zehra Gelin, bir şeyler söylemek istiyor ama nasıl bir tepki alacağını bilmediği için çekiniyordu. Kendini toparlayıp;

Döne Teyze bak ne diyeceğim, diye söze başladı. Yaklaşık altı senedir komşuyuz, seni gülerken hiç görmedim. Hep üzgün, hep üzgünsün… Sebebini de biliyorum: Sabri Amca… Allah var, adamın bize bir zararı yok; fakat sana bu yaptıkları tahammül edilecek şeyler değil. Ben bir çare düşündüm.

Döne Kadın, "Nedir?" anlamında onun yüzüne baktı.

– Muska yazdır.

– İyi de kızım kime yazdırayım, şu köyde.

– Şükrü Dede'ye… Ben daha bu köye gelin olarak gelmeden onun namını duymuştum. Bizim köyde herkes Şükrü Dede'nin evliya nefesine sahip olduğunu söylerdi.

Döne Kadın'ın aklı yatmadı bu işe. Doğrusu Şükrü Dede'nin yazdığı muskaların tesirine inanmıyordu. On sene evvel Topal Remzi'ye yazmıştı da adamcağız bir ayın içinde ölmüştü. "Hem muskayla falan bizim adam yola gelmez." diye düşünüyordu.

Zehra Gelin onun durgunluğundan yararlanıp sözlerini yineleyince Döne Kadın,

– Allah büyük kızım, Allah büyük, diye söylendi.

Zehra Gelin, daha fazla ısrar etmenin uygun olmayacağını düşünerek müsaade istedi ve evine gitti. Beş–on dakika sonra

kapı yine çarptı. Galiba benim adam geldi, hele bir bakayım, diyerek kapıya doğru seğirtti Döne Kadın. Hem yürüyor hem de mırıldanıyordu. "Kapıyı hızla çarptığına göre yine bir şeye kızmış olmalı."

– Kız Döne…

– Geldim, geldim.

Sabri Çavuş'un göğsü körük gibi şişip iniyordu. Yorulduğu ya da bir şeye kızdığı zamanlar hep böyle olurdu. Can sıkıntısını da zavallı Döne Kadın'dan çıkarırdı. On sekizinde bir delikanlı iken böyle değildi hâlbuki... Saçlarını ıslatıp tarar, bir yolunu bulunca Döne'nin karşısına çıkardı. Döne, önceleri yüz vermemişti ona. Fakat sonradan sonraya tav olmuştu. Her gününü zehir edeceğini bilseydi onunla evlenir miydi?

– Kız yemeğim hazır mı?

– Döne Kadın, korka korka "Evi temizliyordum da onun için bir şey hazırlayamadım." deyince, Sabri Çavuş'un şaplağı yüzünde patladı. Döne Kadın, boylu boyunca uzandığı yerden güç bela doğrulup ayağa kalktı. Çiçekli eşarbını düzeltti. Ağzı kanamıştı. Elinin tersiyle kanları sildi.

* * *

Akşam oluyordu. Güneş, yorgun ışıklarını çoktan süpürmeye başlamıştı. Gece gündüz akan çeşmenin başında birkaç kadın vardı. Döne Kadın iyice sardığı yüzünü onlara göstermeden iğde ağaçlarının gelip geçeni selamladığı yoldan hızlıca geçti.

Çeşmeyi, iğdeyi, çeşmenin yanındaki kerpiç damı geride bırakıp doğru Şükrü Dede'nin evine yöneldi. İçinden "İnşallah evdedir." diyordu. Nihayet eve gelebildi. Duvardan destek alarak tahta merdivenden ikinci kata çıktı. Merdiven başına ulaştığında evin hanımına seslendi:

– Hatçe Bacı, Hatçe Bacı… Şükrü Dede evde mi?

İçeriden yorgun bir ses avluya taştı:

– Evde, evde, gel.

Demir kapıyı iterek girdi. Hatçe Bacı onu ayakta karşıladı. Şükrü Dede ise yün çorabı elinde, giymeye çalışıyordu. Kolları çemrenmiş olduğuna göre abdest almış olmalı, diye düşündü.

– Nasılsın Şükrü Dede?

Şükrü Dede istifini bozmadan cevap verdi.

– Ben iyiyim de sen nasılsın? Kocan olacak kerkenez yine dövüyor mu seni? Ona dediydim geçen, cami önünde. Yahu ayıptır, elinin ayarını tutturamayıp bir gün avradı öldürecen. Bu yaşta avratsız kalırsın sonra.

Döne Kadın duyduklarına hiç şaşırmadı ama bunların cami önünde konuşulmasından epeyce rahatsız oldu.

Ağlamaklı bir sesle;

– Ben de onun için geldim Şükrü Dede, dedi. Eskiden pek aldırış etmezdim; ama bu yaştan sonra koca dayağı yemek ağırıma gidiyor. Az önce yine dövdü, baksana ağzıma! Senden bir isteğim var. N'olur bana bir muska yaz! Şöyle okkalı bir muska yaz da şu herifin dayağından kurtulayım.

Şükrü Dede önce olmaz kabilinde başını arkaya doğru kaldırdı. Hâl ve hareketleriyle kadıncağıza acıdığını belli ediyordu; fakat nedense muska yazmak istemiyordu. Herkesin muska isteğini yerine getiren Şükrü Dede'nin bu hâline altmış yıllık eşi Hatçe Bacı da bir anlam veremedi. Döne Kadın ısrar edince "Madem ısrar ediyorsun o hâlde yazayım." diyerek hanımına bir kâğıtla kalem getirmesini söyledi. Kâğıdı üçgen şeklinde kesip üzerine bir şeyler yazdı. Sonra bir beze sararak güzelce dikti.

– Bunu, evinizin eşikliğine koyarsan Sabri Çavuş sana bir daha el kaldırmaz, dedi

Döne Kadın, az önceki üzgün, kırılgan ve hayata küskün tavrından birden uzaklaştı. İhtiyarın uzattığı muskayı sevinçle

alıp koynuna soktu. Hiç beklemedi. Güçlükle çıktığı merdivenden bir çırpıda indi. Hemen evinin yolunu tuttu. Akşam, siyah örtüsünü çoktan örtmüştü. Ta uzakta parıldayan birkaç yıldız onun mutluluğuna ortak oluyordu.

* * *

Muskayı eşikliğe koyalı yaklaşık bir ay olmuştu. Bu süre içinde Sabri Çavuş ona ne kızdı ne de dayak attı. Adam farklı bir buuda girmiş gibi eski tavır ve davranışlardan uzaklaşmıştı. Bunu fark eden Döne Kadın daha önce niye yazdırmadım şu muskayı, diye hayıflanıyordu. Öte yandan Şükrü Dede'nin hakkını teslim etmeyi de ihmal etmiyordu. Adam, evliya sanki! Yazdığı muska bizim adamı da yola getirdiğine göre Şükrü Dede gerçekten evliya olmalı, diyordu. Şimdiye kadar onun hakkında olumsuz düşündüğü için de pişmanlık duyuyordu. Çünkü muskayı eşikliğe koyduktan sonra dayak yemediği gibi Sabri Çavuş ilk evlendiği zamanlardaki gibi ona gereken hürmeti gösteriyor, ondan sevgisini esirgemiyordu.

Günler mutlu ve huzur dolu geçerken bir gün Sabri Çavuş'a keser lazım oldu. Malzeme çantasına baktı, keser orada yoktu. Aramaya koyuldu. Evin her yanına baktı, fakat bulamadı. Döne Kadın'a sordu, o da bilmiyordu. İyice sinirlenmişti Sabri Çavuş. Aradığı yerleri bir kez daha kontrol etti. En son eşikliğe göz attı. O da ne? Keser ararken ne bulmuştu? Üçgen şeklinde katlanmış bez parçası… Bu bir muskaydı. Eline aldı, evirdi çevirdi. Önce önemsemedi. Fakat içinde ne var diye merak ederek muskayı açtı.

Döne Kadın, kocasının elinde muskayı görünce korkmaya başladı. Kendisini rahatlatmak için "Nasıl olsa içindeki yazıyı okuyup anlayamaz." diye düşünse de endişe ve korku, yüz ifadelerine yansımıştı. Sabri Çavuş, bir yandan kıpkırmızı kesilen hanımına bakıyor bir yandan da muskayı açmaya çalışıyordu. Nihayet bezi yırtabildi. Muskanın içinden üçgen şeklinde bir kâğıt

çıktı. Kâğıttaki yazıyı okuyan Sabri Çavuş bağırarak hanımını aramaya koyuldu; fakat işin nereye varacağını anlayan Döne Kadın, çoktan Zehra Gelinlere kaçmıştı.

Sabri Çavuş'un yere attığı kâğıtta ise büyük harflerle "Kocan seni dövse bana ne, dövmese bana ne!" yazılıydı.